

گلشنِ حیات

Ketabton.com

بهارِ گلشنِ حیات

اظہارِ اللہ اظہار

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surrounding is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Johnson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-

*Pher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000*

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

کاہنہ دکل پیہ لاس کبی خونده کوی

اظهار الله اظہار

سنہ یکہ اف رائٹرز (رجسٹرڈ) پبلیشر (پاکستان)

د اشاعت حق محفوظ دے

انتساب

د هاڅي دروند پلار په نامه چې وائي
"د محبت زخمي نه لا بنگاره شي
پوهه چې خومره حجابونه راوړي"

د خوږې مور ښي په نوم چې وائي
زما دې هېڅ نه دي پکار بچيه
رښ دې ودان کړه زما هرڅه ته ي

د خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره د قرآن حافظ شي
او رښ ترې جوړ کړي د اسلام مجاهد

له دا زما د والد صېب پروفېسر انعام الله جان قېن صاحب شعر د
چې د هغوي په شعري مجموعه "ژوندون کله بېلتون" کې چاپ دے.
اظهار

کتاب : کابني دگل په لاس کېږي خوند: ۱۰ کوي
شاعر: اظهار الله اظهار
پاښتل: محمد فرېم انصاري
ترتيب: محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب
اهتمام: پروفېسر شوکت الله خان، محمد داؤد کمال
پروفېسر ښک: نوشاد حکيم، پروفېسر سيد ايوب شاه
روڼې اشاعت: ۱۵ اگست ۲۰۰۰
پريس: انصاري پرنټنگ پريس محله جتکي پېښور
کتابت: ارشاد خان پښتو اکېډمي پېښور
قيمت: ۱۰۰ روپۍ

اظهار الله اظهار لکچرار اردو څانگه اسلاميه کالج

پېښور يونيورسټي

فون: ۲۴۰۳۰۵

هایکو تہروتی او نیوی

د هایکو ساخت او هیئت خه دے. کومو معروضي حالاتو او نفسياتي عواملو زېږولې ده. خه تاريخ، ثقافتي او ساجي پس منظر لري او پښتو ادب ته کله، څنگه او له کومه راغلي ده. ددې وضاحتونو بېخي ضرورت نه دے پاتې شوه. ځکه چې اوس د دنيا د نورو ژبو او ادبياتو نه قطع نظر د پښتو ژبې او ادب د سر نقادانو او اديبانو هم په دې حوالي سره دومره ضروري مواد او اهم معلومات مخي ته راوړلي دي چې دوباره ذکر به يې بوستونکي د تکرار د بې خوندي او د نظر د ستومانۍ سره مخ کړي. گڼې نو دې سلسله کښې زما مضمون چې زما د هایکو پرمې مجموعه "راته غورږونو کښې بگلري شپږگوي" کښې چاپ شوه دے. بايد چې اولوستلې شي. او بيا په تېره تېره د ښاغلي محمد اياز غزل صېب تفسياتي مقاله چې د هغوي د هایکو په مجموعه "د ښائتونو د صحرا ورځي" کښې موجوده ده

په دې حقله کښې کښلې هوارولې شي. ځکه نو دلته زما مقصد د هایکو په ټيکنیک خه تحقيقي مضمون يا مقاله ليکل نه دي بلکې د هغې اختلافاتو سراسر هم نه بلکې سرسري شان جابج اختل دي. چې د ټپې په مرسته او د هایکو په غندنه کښې مخي ته راغلي دي. ممکنه ده چې په دې لړ کښې زه د هایکو خه فني او ټيکنیکي اړخونه هم په گوته کړم. ولې حيثيت به يې د بحث د غوښتنې او موضوع د تقاضونه زيات هېڅ هم نه وي او زما دې خبرې سره به بېخي نه متعارض کښې چې گڼې زما دا ليک په هایکو باندې منضبط او مبسوط تحقيقي ليک نه دے.

تر اوسه پورې چې د هایکو په مخالفت کښې کوم ليکونه زما له نظره راټپ شوي دي هغو کښې سنجيده او غېر سنجيده هر دوه قومه ذهني رويو برخه اخستې ده. دې لړ کښې چې غېر اصولي او د هایکو د صنف سره په حسد، عصبيت او بې علمۍ باندې مينې يې ځايه مخالفتونه په نظر راځي. هغه زه دخپل بحث نه ځکه او باسې چې داسې ذهني رويي د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف څنډه ده بلکې د نا اهلۍ د ټپولو په هڅه کښې د ټپې په اوږدو د ټوپک اړغودلو ناداني ده او د ټپې سره د دښمنۍ کولو لارې هوارول دي. البته د ټپې او هایکو د تقابل په نتيجه کښې چې کوم اصولي اختلافات يا بنيادي اندېښنې مخي ته راغلي دي. بايد

رد عمل بکاره کړو - د مثال یو څو نمونې دا دي:

"چاڼک اس بات کا تعلق به که ژبې شاعر کو مارتا به
اور اسکو گمانی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو
ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو بچے کی
وسیع القبی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔"

دوہمہ حوالہ:

"مون خلق خوبه نوم سړه یو او د ټپې د خالق
نوم چاته نه وي معلوم نو د چا کارخه دے چې په
ټپه خپل وخت خرابوي. خنې خلق خو تردې پورې
واړي چې ټپه شاعر ورکوي او هائیکو یې را ژوند
کوي، مطلب دا چې د ژبې او ادب غم چا سره نشته
صرف او صرف د خپل ځان غم په غم کړي دي۔"

د حېرانسټا خبره دا ده چې گران تنقید کوونکو ښاغلیو
اخر څنگه دا فرض کړه چې گنې اظهار الله اظهار په فای ژوند
کې د ټپې د اهمیت نه انکار کوي د خبرې مطلب صرف اوسر
دو مره و چې هائیکو په تخلیقي سطح د فرد د انفرادیت نهي نه
کوي او خود نمایی چې د تخلیق کار فطرت دے ورته هائیکو
کې د تسکین موندلو زیاتی موقې په لاس وړي گنې نو
دغه معترضین دي پخپل گروان کې سر دته کړي او اوږدې
واړي که چرې د پښتو ژبې یو شاعر ادیب پخپله نامه نظم
نثر، غزل، هائیکو، افسانه، ناول، خاکه، تکل وغېره لیکي نو

چې جائزه یې واخستل شي. خوله هر څه نه وړاندې زه
ښاغلیو ناقدینو ته فقط دومره گذارش کول غواړم چې د
کومو اعتراضونو مفصل او مدلل جوابونه ما په خپل
مضمون "هائیکو د پښتو ادب کېسېو ټپ" کې ورکړي دي هغه
دې لازمي اولوي او د تصفیه شوو اختلافاتو دې په بیا بیا
بې حایه گردان نه کوي گنې نو او دې ښايي چې زه په خپلو
انتقادي معروضاتو کې په کوم کوم مقام ټیندک شوی یا
په کوم کومو ځایونو کې تېر وتلی یم. زه نقد ښاغلی
ازاد اشغری صېب په دې باب کې لیکي۔

"راټه غوږ ونو کښې بنگرې شپږ گوي، نوم هم
ښایسته او د ټاټل کېت اپ هم ښایسته د
اکثر و ملګرو نه چې ما کوي تبصرې پرې ولوستې
یا واوږدې د هغې په باب به زه څه ووايم، خو
دا به ووايم چې که د اظهار د کتاب سر مقاله په
غور ولوسته شي نو په دې کې ددغو ښاغلیو
معترضینو د قانع کولو دپاره مواد شته۔"

ما په خپل ذکر کړي شوي مضمون کې د حقیقت څرګند
کړی وو چې:

"د ټپې شاعر ورک وي او د هائیکو شاعر ژوند
او معلوم وي۔"

لهذا گڼو ناقدینو ددې خبرې په ترڅ کې سنجید او طنزیه

هغه به گڼي د پښتو د ادب پنگه او د پښتنو د اجتماعي ژوند
سرمایه نه شي تسليمولې بلکې پښتانه به يې په دې سبب
رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي خلک نو دا دې
خلو خپلو علاقه او وطنونو ته واپس کړي شي که هر
څومره پکښې هم د پښتنو د تاريخ، ثقافت، تهذيب، رسمونو
او مذهبي، سمايي او نفسياتي رويو انگازې ولې نه راپورته
کېږي. خداي دې نه کړي که چېرې داسې اوشي نو د پښتو
ادب په لمن کې به اخر څه پاتې شي. اخر کوم خوا خوږه
پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبي جولي دې د ادب د
دې رنگا رنگ اصنافو د سپردو نه سپوره پاتې شي. اوس هر
کله چې تخليقي انفراديت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کې
بيخه اخلي او د قايي ترقي په هلوځلو کې هم خپل ځانته
حيثيت برقرار ساتي. نو بيا په دې کې د اعتراض څه کښائ د
ددې باوجود چې په معلوم کېدلو يا نه ورکېدلو او د خپل
ځان غم په مخه اختو کې د زمکې او اسمان فرق دے.
نوستونکي دې اوس په خپله انصاف او کړي چې د پښتو ژبي
او ادب د ترقي غوښتونکي ښاغلي معتريفين دي که
اظهار الله اظهار.

راقم المحروف ليکلي وو

"تهېي صرف علاقائي يا پښتو ادب متاثره کړي چې
هاينکو په اخلاقي تناظر کې د دنيا د هرې

ژبي، ادب او طبقي سترگې ځان ته را اړولي دي.
ددې خبرې په ترڅ کې ښاغلي اسير منگل ليکي:
"په نې صرف علاقائي يا پښتو ادب کو متاثر کړاې چې
هاينکو کې عالمي پذيرائي شوې ده. ميرے خيال میں ہے کہ
جو عالمي پذيرائي شوې ده ايشياء کے کسی اور صنف
کو نصيب نہیں ہوئی۔ یہی وجہ ہے کہ انگریز مستشرقین
نے زیادہ تحقیق ہے پرکړې ده اور اس صنف پر جامع
کتايب لکھ کر عالمي ادب سے اس صنف کو روشناس کړا
يې ده"

د ترجمې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره
دا ده چې د کوم اعتراض جواب ښاغلي اسير منگل کوي. هغه
زما په مضمون کې يوځای هم موجود نه دے او نه ما
دا دعوي کړې ده چې ټپي ته په عالي سطحه توجه نه ده
شوې. مقصد يې دا و چې هاينکو د دنيا په هره ژبه کې
رواج موندل دے او هره ژبه کې ليکلي کېږي او ټپه
د بين المللي پېژندګلو باوجود صرف په پښتو، پنجابي
يا هندکو کې ليکلي شوي ده. او هغه هم د بنيادي ساختياي
تبديلو سره. اوس که زما دې خبرې سره ښاغلي اسير منگل
اتفاق نه لري نو بيا دې ماته په انګرېزي، اطالوي، فرانسوي،
جرمني، روسي، چيني، فارسي، اردو او د دنيا نورو لويو
او وړو ژبو کې ليکلي شوي يوڅو ټپي او ښايي ولې دې

برعکس هائیگو : دنیا پہ ہر شعبہ کی ایک شعور ہو
 او ایک کسبِ حیات کی مثال نہ بنے ۔ (عالم پہ خیال
 بنائے اس میں مطلق زمانہ و فضاء دورہ تناظر کی ایک کتب
 شد و ضرورت نہ ۔ سے محسوس کیے او ر خجائی خونیا ہند
 عبارتوں نہ کی دوستی کی ایک شعور کی ایک شعور مقصد
 کہ ہر حق و باطل کی ۔

در حقيقت بخش کوي يا بخش کاري د معاشرې د اخلاقياتو د چوکاټ نه د وټلو او د حد د ماتولو لوست جرم دے۔ چې د هوس ناکي، شهوت پرستي او عصمت فروشي، ښکاره بلنې پکښې د انسان نه د ښه سوچ او نگ لارې خطا کوي او په سړي سترگې توږوي۔ بېشکه د داسې رجحان خلاف نه صرف قلمي جهاد پکار دے بلکې داسې حال کېنې توره وېتل زيات مناسب دي البته که د دغې عناصرو په مرسته په يوه بي ضرره بېرپايه کېنې د ژوند وړ بڼېدې اوښودل شي۔ يا د معاشرې بربنډ او لغږ اړخونه پکښې په داسې هنر او غنډلې شي چې پکښې د لذت پرستي نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصويرونه ښکاره کېنې نو دا به بخش لټون پور نه بلکې د اصلاحې ادب په زمره کېنې راځي۔ ځکه چې د يو شي غلط او سم استعمال د ښه او بد فيصله کوي۔ اوس که يو نازې پرست "پهشتي زبور" ته

”تن اتي اينلا کو ميٽر نڙي هوم کٻي زير پندلي سڻي
هاڻڪو دُعا ٿي اڃا ترين نڙي دي باکو دا چنڊ ۽ شوق
سڙ ۽ وٽل شو جي اتي اينلا کو ميٽر نڙي هوم کٻي زير پندلي
عشو هاڻڪو ته بيلو پر نڙي وٽل مناسب دي“

ورپاندي بيگي

”یہ شاہدہ کبھی راغلی دہ چپی پیتو شاعری کبھی تر
اوسہ د فلی شاعرانہ عدادہ بل چاٹھ فٹش گوئی نہ
دہ کری۔ واحد دافو وارہ صنف دے چپی خنی دیکو نکو دہ
فٹش گوئی د بارہ خاص کرے دے“

زنگنه واديشل قنده غوام جي بناخل مشتاق مير ودي چيله
اعلى و ارفع ادبي اعبي باندې دن غور اوکري . بهر کيف به
ادب کي غش گوئي واقعي جي د خندي وړ اقدام د دغه

کوک شاستر وائي نو په دې کښې به قصور دچا وي (لهذا)
دوه څيزونه په دې سلسله کښې د پراهم دي يو موضوع
او بل موضوع ته اړوچ - اوس که يو ښه خيال ته غلط
اړوچ او شي نو ښه خيال به په دې سبب نه غندل کېږي
چې کښې ناروا اړوچ ورته اوکړې شو بلکه د غلطو اندازو
سرغړول به عين انصاف وي.

ښاغلي شتاق مجروح چې د راقم الحروف په کومو
هايکو باندې د بخش گوښې تهمت لگولې دې د نموني په
ډول ترې يو دوه هايکو وړاندې کېږي.

واده کېږي پام کوه ناوخته نه کړي

چې استهال کېږي ئې اوبه نه راځي

نو د کوهي ټولي چيني اوچي شي

زه نه پوهېږم چې اخر کوم داخلي انتشار ښاغلي دې
کچې بحث ته را او پارولو چې نقل کړې شوې هايکو کېږي
غاشي ده - چې نه ئې لفظياتو کېږي د هوسناکۍ څه ترغيث
شته او نه ئې معنی د شهوانيت چغلي خوري البته څرگنده
پکښې د خاتم الانبياء عليه السلام د وينا دا مفهوم دې چې نېغ
دې بالغ شي نو واده ورله اوکړه - ځکه چې زما په خيال
ورستو ترې کښې پېچيدکه هم پېدا کېدې شي.
بله هايکو :-

کښې له سر راوپه ناداني کېږي
کړک چې د کوهي چرکې نه ماتېږي
ورله په پوزه کېږي بڼه ورکوي

چې پکښې د جرم اوسنا قانوني اړخ په تشيبي امتداز
کښې وړاندې شوې دې اودا حکمت پکښې بيان شوې
دې چې په بڼو پري نه دي ستول پکار کښې نو مازغه ئې
خرابېدې شي - خو ښاغلي شتاق ته پکښې ښکاره غاشي
ښکاري اوس دې لوستونکي پخپله اوداي چې غاشي زما په
هايکو کېږي ده کنه د ښاغلي معترض په ذهن کېږي.

بحر تقدير که زما په هايکو کېږي د جاياتي حياتو د
ادراک او اظهار سره سره د غاشي عناصر په لاشعوري
توکه هم راغلي وي نو استغفرالله خدای ته ي دې توبه
وي. بلکه زه د دا رنگ هايکو د *Dissonance* کولو اعلان کوم.

البته د ښاغلي شتاق مجروح صېب دا دعوی ښې ئې
ځايه ده - چې کښې په پښتو کېږي د فلسفي شاعرانو نه علاوه
بل چاغاشي نه ده خوره کړې مگر هايکو کېږي داسې
کېږي.

زه پوښتنه کوم چې ايا خوشحال خان خټک بابا فلسفي
شاعر و او که نه ، که جواب ئې نفې کېږي وي نو بيا د هغوي
په شاعرۍ کېږي چې کومې ناروا شوخي او امېزشونه دي تر
کومه پورې ئې ښاغلي ديفيند *Defend* کولې شي.

دو ٻه خبره دا ده جي بناغلي مشتاق جي ڏهڻي ڏيکاري
نه صرف قابل دے. بلڪي وکالت جي هم کوي زما ٻه خيال يا
خوگنهي هغوي فقط نفس گشي او برگزیده ٽپي اوربدي او
لوسلي دي او يا گنهي ڏهڻي فحاشي ورته فحاشي نه ٻڪاري.
د نقل کفر، کفر نه باشد ٻه مصداق د بناغلي ٻه خدمت
کني دا خو ٽپي ورايندي کني دي صراحت سره جي
دا چرته اخوا د بخوا ٽپي هم نه دي بلڪي ڏهڻو ٽپي
مشهوري او معروف ٽپي دي جي مڻندو مطبوعه ٽپو
کني شمير لکي.

يا قربانه :

ٻه ما دي خبته نغاره کڙه
ورکله غمه شاه جي شملو له به درتله
جي خوله جي اخلي بم الله کڙه
پريان پري ناست دي اشي به شي مينه
اسمان له ستور و غاره ورکڙه
ماله جي ننگه اشتاغب نه راكوينه
سورے سورے پگولوراشي

جي پرهارونه دي گندوم خوله درکومه
دا د رشو نه چونگ دے. هيله نرم جي بناغلي مشتاق
سره به دي ٽپو ٻه صفائي کني گني تاويلات او توبيهات
وي گني نو دا به مڻي جي ٻه ڏهڻو ٽپه کني صرف فلسفي

شاعرانو بخش گويي نه ده کڙي بلڪه ڏهڻو ٽپي کلاسک او
کلاسيکي دواڙه قلمه شاعرانو ته ددغه اعزاز ٻه سر
دے. او دا جي ٽپه هم د فحاشي ڏهڻو نه ٻه ڏهڻو ٽپي شوي.
اصل کني جاليات او فحاشي د يو تصوير دوه جدا جدا
اڀرونه دي خو مڻي جي يوه ده يعني جنس. اوس که ڏجنس
صحت مند اڀر واخله شي. نو د جبال احساس به پيدا
کني او که نه رڻخور اڀر جي موضوع جوڙه شي نو فحاشي
به تري سازي. دغه وجه ده جي د جذباتو ٻه غورڻڪ
کني حقي وقت ٻه دواڙو کني د امتياز کڙه رابڪل گدانه
شي. ٻه داسي نازکو مرحلو کني ذهن د هر قلمه الانش
نه ٻه سائل پکار وي گني نو داسي حالتونه به رابڪل کڙي
لکه جي بناغلي معترض ورسره مخ شوي دے.

ڏاڻي اينه کوهائيو ليکونکي بناغلي مشتاق دا هم يکي
”زمونن ڏهڻو نوو ليکونکيو د هائيو طرف ته
مخه کڙي ده او پکار هم ده د هڻي وجه چاڪتڙ
اسرار صاحب دا بيانوي جي ٻه ڏهڻو کني زمونن
مقدمين د ويره خه ويلي دي جي اوسنو ليکونکيو
ته جي خه پڙهيني نه دي نو هڪه دوي ٻه دي
نو وارد صنف کني د ليکلو کوششونه کوي خو
هغه ورسره دا هم وايي جي هائيو ليکونکي مانه
ٻول سائيو ٻڪاري زما يو بل ملگر وايي جي

سڀيه وٺي ڏاڍي اصنافو قات راغلي ڏس ڇڏي
اوس ڏڄاڀاڻي صنف نه کار اخست ڪن ٿا. چاربهه
مڙه شوي ڏهه، رباڻي نشته، قصيد ڇٽي ڏي
پڪار ڏهه ڇي زمونڻ شاعران دغه خيل اصناف را
ژوند ڏي ڪري اوڪه خامخاڻه ڏي اصنافو ڪن ٿي طبع
ازماڻي نه ٿي ڪول نوڏ پڻتو خالص خيل صنف
ٽپه ڇي ڏهاڻڪو نه مختصره هم ڏهه ٻه هڻي ڪن ٿي
ڏي طبع ازماڻي ڪوي

زڻه خپله هم دا غواڻم ڇي ٽپه ڏي اولڪي ٿي خو
ٻه ڏي ڪن ٿي ٽوڪ ڇه ڪول ٿي ڇي اوس نوڪول ڏي ٽپه ٻه
مقابل ڪن ٿي ڏهاڻڪو تخليق له زياته ترجيح ورڪوي. لهندا
پڪار ڏي ڇي ڏي عمل ٻه ورستو ڏي نفسياتي عواملو اوڏ
عصري غونڊتو ته پام ور اوڪر ڪول ٿي او بيا ڏاڇي لوڪ
تريڪونه ٻه مخالفتون نه مري بلڪي نوره وده او زور موي.
بحر ڪف ڏ ٻياغلي مضمون نگار ڏ حوال ڏي ڏي ليک نه قدم
ٻه قدم ڏهاڻڪو صنف سره ڏ هڻوي ڏ لاشعور هغه
پٽ عناد راڻر ڪنڊن ڇي ڏ ائي ايند ڪو ليڪو باعث او
محرڪ گرڇڏل ڏس. بيا هم ٻياغلي مجروح ڇي دعتد ڏاڪڻ
اسرار ٻه حواله ڪوي خبر ڏي ڏي زڻه پري اعتماد ڪوم
اوس هڻوي پوهه ته او ٻياغلي ڏاڪڻ اسرار. البته دا
خبره ڇي نو وارد صنف هاڻڪو ته ڏ نوڏ ڏيڪو ٿيڪه هغه

شوي ڏهه. ڇي متقدمينو ورته ڏ وٺلو دپاره هڻ نه ڏي
پر ٻني اصول غلطه او غب تحقيقي ڏهه او ڏي حقيقت منلو
نه سترگي پٽول ڏي. ڇي گڻي ڏهر دور ڏ ادب خپل تقاضا
اسلوب، ڏڪڻ، نفسيات، حوال ڏي او غونڊن ڏي.

نن ڇي ٻه ادب ڪن ٿي ڏ علامت، سٽيلزم، ترقي پسند
ڏاڏا ازم، تجرديت او ازاد خيال ڏ تلازي وڻه ڪوم فڪري
او ليکنيڪي تريڪونه راپورته شوي ڏي. او شعري او
نثري ادب ٿي ڪوي ارتقاء او ارتفاع سره هڻ ڪري ڏس
متقدمينو ڏ هڻي خوب هم نه و ليدل او ڏ هڻوي ڏ
خيال ٻه حاشيه ڪن ٿي هم چرته دغه امكانات نه پر ٻنڊل
زڻه دامن ڇي زمونڻه ڪلاسيڪي شاعرانو پڻتو ادب ته
مستقل او پاڇه بنيادونه ور بنجالي ڏي او راتلونڪي ڪول
ته لاري اسافي ڪري ڏي خو دا دعويٰ ڇي گڻي ڏ شعر او ادب
ڏ ارتقاء سفر هڻوي ڏ موضوع او فن ٻه اعتبار داسي ڪمال
ته اورسو ڇي بل ڇا ته ٿي پڪن ٻه هڻ نه ڏي پر ٻني زياته او
سينه زوري ڏهه.

ڏاڪڻ صب زمانه زيات ٻه ڏي خبره پوه ڏس ڇي تن
او پرون ڪن ٿي فرق وي تن ڇي دنيا ڏ ڪومو پڻن سره هڻ
ڏهه او ڪوم نوي نوي علوم او فنون ٻه ڪن ٿي متعارف ڪن ٿي
يا ڪوم سائنسي ايجادونه او تجربي پڪن ٻه هڻ هغه متقدمينو
زمانه ڪن ٿي چرته و ڏ او چوڪي ادب ماضي سره سره ڏ

عصري او زمانې پېښو په نېغ گوټي بډي. (هغه عصري پېښې به تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خامخاواتېروي او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. ګڼې نو په معاشره کېنې به د ادب افاديت ختم شي. اوس که چرې د واکټر صېب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو ادب به يو کام هم وړاندې لږ نه شي او يو نه ختمېدو نکه جوړ به شي په اعصابو لکه د خېسې ناست وي. دا حقيقت هم دې چې دا سې سوچونو پښتو ادب ته لوی زيان ورسولې ده.

د ښاغلي واکټر اسرار ددې نيم پخته اعتراض يو بل اړخ دا هم دې چې نوي ليکونکي هايکو ځکه ليکي چې ګڼې دې ښه نه د نظم د نورو اصنافو دروازي بندې کړې شوي دي. دا خبره هم بې حقيقت او د شاهدي خلاف ده ځکه چې نن سبا کوم ناسته هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرّ نظم او ګڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله نه صرف پېژندل کېږي بلکې ادبي دنيا کې منلې شوي او مستند دي مثلاً رياض تسنيم، محمد اياز غزل، شکیل احمد ناياب عامر ګمياڼ، جنرال عبدالصمد مومند، نجيب الله عامر زېږ حسرت او راقم الحرف پخپله هم چې شعري مجموعه "سترگو کېنې خوب د ګوډر پاتې نشو" کې د چاچا کريم بخش د کال ۱۹۹۶ د ورمېښي انعام مستحقه ګرځېدلې ده.

پاتې شو د ګڼ ادبي ښاغلي واکټر اسرار دا اعتراض چې د هايکو ليکونکي ټول هايکو دي. نو دا د هايکو تخليق کوونکي د ذهني او نفسي کمښتو نه سره سره د بې علمۍ ثبوت ده او د هغې پټان لمرزې يوه کړې ده چې د هايکو څښتن وګڼي چې وخت په وخت په څه نه څه شکل کېنې کوي. زه هم چې ښاغلي واکټر صېب د ايم. بي. بي. ايس ګڼې ترلاسه کړې ده او سيکاټري د ايم. بي. بي. ايس په نصاب کېنې يو څانګه ده خودا هم حقيقت کېنې چې ښاغلي واکټر اسرار صېب چرته هم پروفېشنل سايکالوژي نه پياوړې شوې. بلکې د ملازمت دوران کېنې او د ريتارمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه ورستو چې چرته عام پريکړې هم نه دې کړې او نه د هايکو د رغورانو د هغوي نه د علاج کولو شهادت په لاس راځي نو بيا اخر څنګه د هغوي ددې خيالي تشخيص سره اتفاق ولري شي چې هايکو ليکونکي ټول هايکو دي اوس که ښاغلي د ادب په دې تخليقي صنف کېنې ځان له دې ځايه پېدا کولو خوا هڅې لرو نګو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بيا خود ادب د هر صنف سره ترې د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کېنې راځي ځکه چې علت او سبب شي يو او مشترک ده. او که چرې ښاغلي د هايکو سره د سايکو د قافياي د سمون په وجه مزاح پېدا کول غواړي نو چېرې په ادب ورته زه دا وېل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

پیدا کونو دغه وسیله او پي آف فېشن کونکې کېږي او بالهرېښ
که د مزاج پیدا کولو دغه انداز خپل کړې شي نو ممکنه ده
چې څوک دا هم اووايي چې د غزل لیکونکي خپل وي د کتل لیکونکي
ول بل وي او د تپې خالق کېږي وي عالي هند القیاس ولي دا
به د مزاج پیدا کولو د پوره پړاوې حربه او وسیله وي
او هغه مزاج چې نېغ په نېغه د یو انسان یا د یوې طبیعي
جذبات او احساسات زخمي کوي. د ادب د اعلى او رفیع
منصب سره هېڅ سمون نه لري.

تر څو پورې چې د اېلي ایښاکو هاینکو د مضمون نگار
بناغلي شتاق مجروح د یو بل ملګري ددې احتجاج تعلق
دے چې ګڼې چارې ته 'قصیده' ربايي او تپه څه مړه
شوي خو نه دي چې لیکونکي چاپاني صنف هاینکو لیکي.
دېرې ځایه په دې چې یو هاینکو لیکونکي هم دا نه
وي وېلي چې څوک دې په ګوته شوي دغې اصنافو کېږي
طبع آزمایي نه کوي ددې اعتراض نوعیت بېخي داسې دے که
چې څوک اووايي چې لوبغاړي دي کرکټ، هاګي، جناسټک او
سکواش وغېره نه کوي. بلکې ددې په ځای دې کشتي
میرغې کېږي او ګولي وښه وغېره کول شروع کړي چې
چرته روایت یې ختم نه شي. بله لویه د افسوس خبره دا
ده چې د "هَذَا مَا كُنْزُ" غونډې د ضمیم تحقیقي کتاب
لیکونکې بناغلي شتاق چې د کوم ملګري په حواله خبره کړې

د. نو د هغه هېڅ نوم، ادبي حیثیت او درک یې نه دے په
ګوته کړې چې د تحقیقي اصولو خلاف او ادبي دیانت نه
تېښته ده. زما په خیال دغه رنگ بناغلي شتاق مجروح د
یو فرمې کردار په خوله کېږي خپله ژبه ایښي ده او په
یوې تراشې شوي مجسمه کېږي چې د هاینکو خلاف خپل
ذاتي جذبات وړاندې کړي دي خو سره څه اووايي زمونږ
قايي مزاج داسې جوړ شوی دے چې مونږ مړي راژوندي
کولو او ژوندي وژنو.

پروفیسر بناغلي داورخان داود په خپل یو مضمون کېږي
د هاینکو او تپې د هیئت د اختلاف په حقله لیکي:
"ځنې محققین د تپې د هاینکو سره نږدې تعلق
په ګوته کوي څوک وکتے شي نو بنیادی لحاظ
سره دې دواړو کېږي د هیئت په لحاظ دېر زیات
فرق دے. هاینکو د چاپاني ادب یو مشهور صنف
دے. لکه د تپې ددې د خصوصیت او مقبولیت
راز هم ددې په اختصار او جامعیت کېږي دے
خو هاینکو کېږي صرف درې مصرعې وي. رومی
مصرعه کېږي پنځه، دوهمه کېږي اووه او درېمه
کېږي پنځه سوقي اهنگونه وي یعنې دا ټول نظم
او ولس سوقي اهنگونه لري. رومی او درېمه
مصرعه یې برابره او هم قافیه او دوهمه یا منقضي

ي د دوو صوتي اهيگونو هومره د دوي فته
اورده وي يعنې هايگود هيت او موضوع دواړو
په لحاظ د مخصوص شرائطو پابنده وي .
د هايگود صوتي اهيگ نظام د بحر متقارب
ددې ارکانو مطابق کېدې شي

$$\left. \begin{array}{l} \text{فعلن فعلن فع} = 5 \\ \text{فعلن فعلن فعلن فع} = 14 \\ \text{فعلن فعلن فع} = 5 \end{array} \right\} 14$$

خو ددې برعکس د تېرې د دوو مصرعو د صوتي
اهيگونو يا ملي اوازونو ترتيب په دې ډول دے
۲۲ = ۱۳ + ۹ نه

د پروفېسر صېب فرمودات په سرستړگو خو چېرې
نېکېر تيا کافي په کېنې محوسېږي او يو ځای نيم کېنې په
کېنې د تحقيقي سپرې خلاف د سهولت احساس هم پېتا
پېتو په کوي ددې نه علاوه د هغوي د حوالې دا ليک يو فني
تيسرک سره هم مخ شو دے .

معلومېږي دا چې پروفېسر صېب د هايگو هيټي
ادلون بدلون ساختياقي تبديلي او ټکنياي ارتقاء په
نظر کېنې نه ده ساتلې گنې نو هايگو به ي د اوولسو چپو
او ۵ - ۵ - ۵ د ترتيب په حکمي او حتي تقسيم کېنې نه
داوسله يا ا هم ممکنه ده چې دې سلسله کېنې پروفېسر صېب

بېخي رجعت پسندانه ادبي ذهنيته لري چې د هايگود صنف
نه د يو خاص مکتبه فکر ټاکلې شوي قيود او حدود نه
پورته کول غواړي . گنې نو د جاپان وېرېنه هايگويکونکي
باشو او ورستو ناقدينو چې ماسولو کاشيکي په کېنې
اهم دے . دغه ترتيب حرف اخر نه دے کېنلې او بيا په عالمي
ادب کېنې د يوې مصري ، دوو مصرعو او درې مصرعو هايگو
ليکلو تجربې هم شوي دي . کېدې شي پروفېسر صېب ته هغه
د انتقادات قابلي نه وي ښکاره شوې ولې بيا ي هم وضاحت
لازمې پکار دے .

بحر حال پروفېسر صېب چې د هايگو دپاره د بحر متقارب
د ارکانو کوم ترتيب منلې دے او په مثال کېنې ي د هايون صياد
صېب کومه هايگو وړاندې کړې ده . دواړو کېنې هېڅ تړون
او نسبت نشته ، هايگو په پښتو ژبه کېنې ده چې د زميه
اوزانو دغې قمونو سره هم اهيگي نه لري او مطلق د
بحر متقارب په بنودې شوي بحر نه مقطع کېنې حکله
چې د پښتو ژبې او هايگو ځانته يو مزاج دے او د هغې
په دغه تجويز شوي بحر باندې بېخي تقطيع نه کېږي .
هايگو ده .

هردرې نوم دے
په مينه نه پوهېږي
ساده ماشوم دے

بله اهم خبره دا ده چي فعلن فعلن فع به اصل کښي
پخه نه بلکي شپږ ارکان يا اصوات لري فع به دوو حرکتو
اډانه لري البته چونکي به فع کښي د فني اصطلاح ترغه
سبب خفيف د نو په خاني موقعو پکښي يو حرکت
او غورځښتي خو هميشه داسي نه وي اوس که څوک د
پروفسر سبب به کوته کړي شوي دغه اهنگونه راجمع
کړي نو شمېر به يې اوونئ نه بلکي شل وي. ددې ټول بحث
مقصد دا د چي پښتو هايکو د غږ فطري قدغنونه به
غار کښي د لکه کول نه دي پکار. اوس که څوک په دغه
جا پايي ساخت کښي هايکو ليکي که په متوازي الاضلاع
هيت کښي که مردف او مقفي هايکو ليکي که ازادي او
معرا هايکو پابندي پري نه دي لگول پکار ځکه چي پښتو
ژبه يوه داسي ژبه ده چي د وسيع المشرقي او وسيع القلي
با وصف غږ فطري اصنافو او هيتونو له په زړه کښي
چرته هم خا نه ورکوي لهذا د هايکو هغه ساخت او
هيت به پاي کښي چي پکښي د پښتو ژبي د مزاج رعايت
اوساڼ شي که څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلي پرېشان داودزې ليکي:

"د بناغلي اظهار دا هايکو مي ځکه د دري مصرعه ايزو
نظمو په نامه يادي کړې چي دلته هم په هره يوه هايکو
کښي يو پوره مضمون خا نه شو دے"

زه منم چي د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان
يو ځانگړې نقطه نظر دے. بيا هم د هغوي د منقوله راڼي
نه ددې غلط فهمي خورېدو اندېښنه ده چي کښي به
هايکو کښي پوره مضمون نه بيانېدې، بلکي هايکو د نيمگو
مضمونونو يو ت او ورک تصوير وي. ممکنه ده چي د
هغوي دا خيال نه وي خو په ليک کښي يې دې طرفته د
پام گرځولو ښکاره احتمال موجود د په دې موقعه به
دا خبره کول هم يې ځايه نه وي چي کښي د هايکو بنياډي
طور سره د فطرت د مصوري او تصوير کشي نه عبارت
دے دا حقيقت دے چي د تن هايکو کښي ارتقايي مرحلې
تر سره کړي دي او د فطرت د بناښته منظرونو د تصوير
کاري نه علاوه يې د انسان د داخلي کيفياتو او لاشعور رانځ
انځورونه هم رانځلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاج
يې د داسي گڼ اړخيزو نفياتي حالتونو نه پرده پورته
کړې ده چي تخليقي امکاناتو يې د ساسي تجربو لاري پرانستې
دي او داسي هله کښي چي په هايکو کښي دي پوره
مضمون يا د موضوع واپړه غوښتي په فني چاپکد سټي
سره هم اهنگ کړې شي. لهذا يوې ښه هايکو کښي د
مضمون د نيمگو تيا خيال سره اتفاق نه شي کېد دے.

پايي شوه د بناغلي پرېشان سبب دا خبره چي هايکو
ته دري مصرعه ايز نظمونه وايي نو په دې سلسله کښي

عرض دے ڇي هر دري مصره اين نظم هاييگو نه وي حڪه
چي د هاييگو خيل داسي ساختيا ڪرڻ وڃي 'نفساقي ماهيتون'
تڪنيڪي غويتني او داخلي اڀخونه دي چي عام دري مصره اين
نظمونه ڏي په اسانه نه مٿي زغملے .

د مڀمني سلسلي شاهين خيال دے چي هغوي ٽپه
واوري نو دا اطينان ورته اوشي چي خبره سرت اورسده
خود هاييگو د اورسده ونه پس ورته داسي محسوسيني
چي ڇه خبره لاپاڻي ده او يو قسم د تندي او تشنگي
احساس ورته ڪڀني ٿي.

چونڪي مڀمني سلسلي شاهين د روهي سندرو
سلسله ڪڀني په پڻتو ٽپو راتوونو ڪڀني بلا وخت صرف
ڪڀرے دے او دغه رنگ دغي خوب اولسي صنف سره ڏي نوره
هم زياته وابستگي او تڙون پيدا شوے دے حڪه ورته
داسي احساس ڪڀني ڪڀرے ڏي ڪه هغوي د هاييگولوستو
له هم ڏي خيل قيمتي وخت ورکڻو نو د تندي او نيگهتيا
احساس به ورته بيان ڪڀني او د هاييگو په سلسله ڪڀني
به د خيل زور موقف نه لاس په سر ٿي . حڪه چي
ڪوم ٿين ونه عموماً په عادتونو ڪڀني راشي نو بيا زيات
اپيل ڪوي .

بله دا چي د هاييگو تڪنيڪ هم ڇه دا رنگي دے چي
ڇني سلسلي شعوري طور سره د 'ايهام' ، 'ابهام' يا اخفا په

درشل ڀر ڀڙدي چي د دوستونڪي ذهن پڇيله ددغو سلسلو
ڪري رڳو ڪڀني رايو ڄاے ڪري البته دا رعايت پکڻي لازمي
ساقي چي ڇه داسي ڪڀدي توري يا نڪتي پکڻي ڀر ڀڙدي چي
په تصوير جوڙو ڪڀني مرستيالي ثابت ٿي . او د مضمون
د نيگهتيا احساس په ورستو اوتنبوي .

په دي ڏي ڪڀني دا خبره هم ڪڀرے ڏي چي ڇني اصنافو
ته د ڇني خلقو زيات ملان او رجحان وي نو ڪه ڇا ته
داسي محسوسيني نو ڇه د فڪر مندي خبره نه ده او
نه يو صنف ته د زياتو ورماتدو نه دا ثابتيني ڪڀني
چي هغه دي خامخا مافوق الاصناف او ڪڙي . هغه ڪه ٽپه
وي ڪه هاييگو .

بناغلي رحمت شاه سائل منب د بناغلي اسماعيل گوهر
په شعري مجموعه مڪا (چي د پڻتو ٽپي اولني د هاييگو
مجموعه ده) د هاييگو د صنف خلاف خيل ڪوم خيالات
ڇرڪند ڪري دي . د هغي لب لباب دا دے چي ڪڀني اسماعيل گوهر
خيل ڪڀني شاعرانه خيالات په دغه ڀڀرايه ڪڀني ضائع ڪري دي .
د حبرانتيا خبره دا ده چي بناغلي سائل اخر دا حڪه مناي
دي چي ڪڀني تخليقي روح د يو مخصوص ظاهري ڪاليت پابند
او محتاج وي او ڪه د يو معلوم هيٺ په چوڪاڻي ڪڀني تخليقي
جذب به خيل اظهار او ڪڀري يا له ڄاں سره د رائج اصنافو
نه بيل ڇه شڪل راوري نو خيل افاديت به او بيايلي .

د سائل صيب خيل ذاتي تاش خو ڪبد ۽ شي خو منل شوء
حقيقت داد ۽ ڇي هر روح د خدا ۽ پاه قدرت د جوسي
خوبنده او انتخاب پخبله کوي نو معقوله خبره دا ده ڇي
هر تخليقي روح دي د خيل نوع فطري امتزاج تهر پغودل
شي گني نو مصنوعي اختلاط به ۽ له برمه او غورخوي.
مقصد دا هم نه ۽ ڇي فني حڪمت عملي نه دي کار نه اختي
ڪبي. بحر حال که يو تخليقي غورخوڻک د هايگو پيرايه
کني ڄان بیکاره کول غواړي او جبراً ۽ څوک د غزل
چاربتي يا تپي فارم يا سانچي ته اڀول غواړي نو داسي غير
فطري او خطرناک به وي لکه ڇي د معمول خلاف ماشوم ٻي
له څه ضرورت نه پاه لوه اڀرشن پيدا کولو له ترجيح
ورکړي شي.

تخليقي جوهر خو د ملغلري پاه مثال د ۽ هغه که هره
پيرايه او هر چرته وي خيل قدر او قيمت نه ورکوي. البته د
جوهر ۽ نظر موجودگي پکني بنيادي شرط د ۽ مشرانو
وښاي دي ڇي لعل پاه اير وکني نه پتپني ځکه زه دا دعوي
کوم ڇي د اختلافاتو او مخالفتونو ايري به د هايگو لعل کله هم
پت نکړي شي خو شرط پکني داد ۽ ڇي د هايگو پورستو
د يو لوه تخليقي روح انکازي راپورته کبي. ورسره دا
خبره هم زياتوم ڇي هايگو شاعرانه خيالات نه ضائع کوي.
بلکي بقا او دوام ورته وربځي. که داسي نه وه نو د سائل صيب

د تنقيد نه پس به چاهم هايگو نه وه ليکي خوشتابه شوء
ڇي د خيال لوړواله، د جذبي افانيت، د ژبي د نزاکت ادراک
او شعور او د تخليقي د زړه چاودون څرپکي که په هر
صنف کني وي د خپلي لاري خندان پخبله لري کوي او
بيا دا هم ده ڇي سپر له خود خپلو والره رنگونه په سب
سپر له وي اوس که څوک وايي ڇي د کلاب د مکمل وډي دي
په هر مکمل کني پيدا شي گني نو ټول مکملونه په د خپلو
همه نکهتونو باوجود ضائع يا ورک شي نو څومره ښ
ځايه به وي.

محترم بنا غل ابا سين يوسفز ڇي په خپلي شعري
مجموعي "غورخوڻو" کني ۽ د خوږي د خوند د بدلولو
دپاره هم يوې تپي قدر له ځاي نه د ۽ ورکړي خو
بيا هم د تپي د مدافعينو پاه صنف کني او درېدل غواړي
(اگر ڇي زما په خيال پاه دوسره قوي صنف د ۽ ڇي د چا د هڅ
قصد د دفاع څه حاجت ورته نشته)

بنا غل د ورځ پاڼه مشرق پېښور پاه يو کالم کني د
"هائيکون" د سرخط لاندې د هايگو خلاف په داسي
استهزائي پيرايه کني خپلي وسوسې څرگندوي. ليکي:
"هايگو کي مٿاس گهي انکار نهيس..... ليکن پشتو عوامي
ادب ميں اس سے زياده شگفته روح پرور اور پرمختصر صنف
سخن ٿي موجود هيے۔ ٿي ڪے مختصر ترين پيرائے ميں جس

بناڻي ابا سين دَ فيثاغورث پڻ حواله د ۲ (دوو) هندسه
تصديقي ڪئي ده. او د هتي پڻ حايه اطلاق ۾ پڻ شعري اصنافو
ڪپ دے. اوس خدائے دي نڪري ڪه چريءَ داخبره او هنڌ
شي نو پستانه به د خپلو ڪٿو شعري او نشري اصنافو نه
لاسونه اوويئي. بناڻي دا هم وايي چي ٽپي له پڻ هائيڪو
طلاق ورڪول عقلمندي نه ده خو سوال دا راپد اڪڙي
چي اخر هائيڪو ته د ٽپي مٻڙه يا خاوند وٺل ڪومه
هونبيري ده ڪه چي د طلاق د استعمال حق د لاري لاري
ته نه وي حاصل. بله اهمه خبره پڻ ده دي سلسله ڪٽي دا
ده چي ابا سين صباب د تنقيد پڻ جوش ڪيئي اهم هٻڙ ڪري

[illegible]

زڪا منم جي تشبيهه چرته هم ٿا مننه وي خواب سين صيب
جي د شعري اصناف و تقايل دپاره کومه غير ادبي او عاميانه
تشبيهه راوڀڙي ده - سنجيده ذهنونه به پري ضرور بيد
وائي - خاصڪريه تشبيهه ڪنبي جي د متعلقا توکومه سلسله

پرانستلي شوي ده يا کومه تشيالي پدرايه خپله کړې شوي ده د تفصيلاتو باوجود بي حايه او ناقصه ده. خو که چرې له ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړ شي نو ښاغلي اباسين به دا حقيقتونه څنگه په شاتمبوي چې د رکشي سفر د موټر سايکل د سفر نه زيات محفوظ او د عزت جوگه وي. ځکه چې رکشه کښې د پردې پوره پوره انتظام وي او دا صفتونه په موټر سايکل کښې نشته. ښاغلي اباسين وايي چې په موټر سايکل د درېو نه زياتي سوري هم سفر کول شي. او رکشکښې دا گنجائش موجود نه وي. خو ښاغلي دې ماته دا اووايي چې اخر داسې کوم ضرورت د چې په موټر سايکل د درېو نه زيات کسان سوري او که چرې داسې هم اوښي نو ايا خلقو ته به هغه کسان بسوي يا کم از کم اواره گرد نه ښکاري؟ زما په خيال د وکالت د وگړي تر لاسه کولو نه پس ښاغلي ته دا علم ضرور پکار و چې په موټر سايکل د گنجائش نه زيات تنان سورېدل يو قانوني جرم د خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو ښاغلي اباسين ټپه چالاني کول غواړي. چې زه ورسره اختلاف کوم.

محترم ښاغلي اباسين دا هم وايي چې هايکو د ټپې کره مېلنه ده. او مېلنه څوک د کور مالکان شي جوړولې زما په خيال داسې سوچ نه صرف تنگ نظري ده بلکې

د پښتنو د تاريخ، تهذيب او د رواياتو نه هم د لاعلي ثبوت د. ځکه چې پښتنو کره که د سر دښمن هم پناه واخلي نو پښتانه ي په خپله توره او په خپله وينه حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبې د چې يو ځل کوم صنف خپل کوي نو بيا ي نه پردې کوي. او س که بالفرض ټپه هايکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به د ټپې اعلي طرفي وي او دغه رنگ په ټپه نوره هم د قدر وړ او گرځوي. حالانکې حقيقت دا د چې د هايکو وجود د ټپې دپاره پيراساټ parasite نه د. بلکې هايکو د جهد للبقاء په سفر کښې ځان له نوي نوي منزله لټوي. چې د ځنې استثنائي صورتونو نه يو اړخ ته ټپې سره هېڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکې د ماورن سنسېټي او جديد حياتو په حواله هايکو د ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو د ښاغلي اباسين د ضد هم بڼې بي حايه د چې گڼې د ټپې په موجودگي کښې هايکو خپل ځان ژوند نه شي ساتل په دې حقله د ښاغلي زېږ حشرت دا تجزيه د لوستو جوگه ده. يکي:-

"خه موده وړاندې زمونږ پښتو ليکونکيو د ژرگه "خريکه" "ترايلي" او هايکو غوندې نوو صنفونو باندې خپله طبع ازمايي شروع کړې

ده. او خپلې کلمې توانايي پرې صرف کوي لکيا دي.
دغو اصنافو کښې "خريکه" او "ترايلي داسې" و
چې خپل وجود کښې د توانايي د فقدان له سببه
يې په وړاندې سفر جاري ونه ساتل شو
اولايي په سپر کښې پونډې نه ده وېشلې چې
خپل منطقي انجام يا طبيعي مرک سره مخامخ شو
يو اخی "هاينکو" داسې تېر او تند جاپاني صنف
و چې په پښتنه خاوره کښې يې خپلې جرړې
مضبوطې کړې. دا جاپاني صنف د خپل
مخصوص مزاج، طرز او کړه ورکه حامل وو. ولې
دې په ټانگو کښې پښتنو شاعرانو د پښتون
بوتي قلمونه وگلول او نن دغه بوټه وده کوي
او د يوې تنه ورې وې شکل اخلي. د پښتنو
سترگو ته يې داسې رنگارنگ ګلونه سپردې دي
چې بڼاست او سيکار ته يې سترگې پرېښي. ۱۵

بناغله اباسين په خپل کالم کښې يو عجيبه خبره دا

هم کوي. ليکي:

"میں ادب کے ادنیٰ مفتی کی حیثیت سے یہ فتویٰ جاری کر رہا
ہوں کہ پشتو ادب میں ٹپ کے ہوتے ہوئے ہائیکو کی بدعت
کی چنداں ضرورت نہیں ہے۔"

ګران بناغله دنته يو وارې بيا تيسدک شوه دے. ځکه چې

اول خو په ادب کښې د مفتیانو د سره جوارنه راپیدا کېږي
ادب ته شريعت کورې خونې دے او که چېرې د بناغلي دا
ارمان وي چې گټې هغه دي د ادب وړېه مفتي او منلې شي نو
بيا پکار نه وه چې ځان ته يې د ادبي مفتي نسبت کېد و
ځکه چې دغه رنگ انکسار او افتخار دواړه رايو ځای کېږي
او دا عمل اجتماع ضدین ګڼل کېږي. دا حقيقت دے چې د
اعليٰ د تلازمې او د علم د وصف نه سپو مفتي مفتي کېدے
نښه شي. ممکنه ده د مفتي اعظم د منصب په وجه بناغله
ددغې غلط فهمی ښکار شوه وي او دغه رنگ ترې د ادبي
مفتي دا بې لارې کوونکې اصطلاح سرزښتوي وي. بيا هم بناغلي
ته دا پته لگېدل پکار وه چې د ادبي مفتي د نسبت سره فتوی
د منلو او حجت قابله نه پاتې کېږي. خو زما په خيال ګران
بناغله اباسين لوستونکو ته دا وېل غواړي چې ما هر څه
فرمايلي دي يا زه چې هر څه فرمايم. هيچرې يې هم او نه
منی. يا دا هم کېدے شي چې بناغلي اباسين د ادبي او مفتي
ادبي مشورو ورکوونکي ته د ادبي مفتي تائيد ورکوي.
والله اعلم بالصواب.

بيا هم زه نه پوهېږم چې بناغله اباسين هاييکو ته
بدعت په کوم خيال وېلې دي ځکه چې د تخليق عمل يو
مقدس او سپېڅل عمل دے. او هر کله چې هاييکو د تخليقي زړه
چاودون رازېږېدے يو ژوندے شعري صنف او ګرځېدو

نو بيا ولي بناغلي اباسين چي خيله هم د لغت د حرمت منون
دے دا ناروا خبري کوي خوداسي بنکاري چي په گسران
بناغلي د بدعت معني په سم ډول نه ده منکشفه شوي
او د تفهيم په سلسله کني د ذهني انقباض او عدم سهولت
بنکار شوي دے.

د ساهو ليکونکو د خپلې شتم پرېل دوه زرم د روداد
ترخه بناغلي واکتور راج ولي شاه خوک صېب دا سوال راوچت
کړو چي لکه څنگه پته په موسيقي کني خيله ځانته يوه
پېژندگلو دري ايا هايکو هم په پښتو موسيقي کني ځانته
يو داسي پېژندگلو او ځانگړي آهنگ راپيداکول شي او
که نه.

د بناغلي واکتور صېب په خدمت کني عرض دے چي
موسيقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانگړي دي - عموماً
هنرمندان او نقادان د موسيقي شمار په لطيفو فنونو
کني نه کوي. او ثانوي حيثيت ورله ورکوي. نو اوس
که چري هايکو د موسيقي په زير وېم نغه نغه نه شي نو
بيا هم د هنري په ادبي مقام کني هېڅ کس نه راځي. دويمه خبره
دا ده چي هايکو هم غنايت لے، آهنگ او رد هم دري نو
هېڅ وجه نشته چي سازونو سره دي هم آهنگي پيدا نه
کړي په دي سلسلې کني د بناغلي محمد اياز غزل او بناغلي
شکيل ناياب هايکو د شال په طور وړاندې کېدے شي چي

د زېره رايکو ناي موسيقي د تشب و فراز سره ئي راز و
نياز کړے دے.

د ذکر شوي روداد مطابق بناغلي واکتور راج ولي شاه
خوک د اخیال هم بنکاره کړو چي هايکو په پښتو کني څنگه
خوښېږي او مقبوليت ئي بيا موندلے دے چي په پښتو
اولسي ادب کني ددي سره تره درونکي صنف شته. اوس
تعميقي پکار دے چي هايکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلي
ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبي نه ورغلي ده. ولي
بناغلي قلندر مومند ددي خيال سره اتفاق او نکرې او
څرگنده ئي کړه چي هايکو د جاپان يو معروف او منلې
شوي شعري صنف دے. لهذا نه دي پکار چي موندې
د هر راتلونکي صنف جرړي په خپله خاوره کني د
لتول ضد اوکړو. او بيا په داسي صورت کني چي هېڅ
قرينه پرې دلالت هم نه کوي. زما په خيال د بناغلي
قلندر مومند راي په دي ډېر کني بڼي درسته ده. ځکه چي
هايکو د جاپان د اوږد نظم هاي کاي نه په تجرباتي بنيادونو
راپيله کړي شوي ده. که چري دا ووېلے شي چي د هايکو
جرړي په هاي کاي کني دي نه چي د پښتو په اولسي
ادب کني نو مناسب به وي ولي بيا هم که په دي سلسله کني
څوک تعميقي کول غواړي نو قدغن پرې نه دے گول پکار.
مکنة ده چي دغه رنگ کني اکشافات مخي ته راشي.

زما منم چي د ټپي غند نه کول خيالي تمذيبي او ثقافتي جرړي غوڅول دي. يو باشعوره فرد به هم داسې نه وي چي داسې به او غواړي خوزه دا هم نه غواړم چي هائيگو دي د پښتو په مېله دوسته سيمه بي له خه جرمه رسمي او بي له خه گناه سنگار کړي شي. اول زما خيال و چي د هائيگو او ټپي موازنه او مقابله غېر فطري ده. بيا يې سوچ او کړو که چرته به دي بهانه د پښتو تنقيد چولي د بېش بهامغلرو نه ډکېدې شي نو قباحته به کيږي نشته. چونکي د هائيگو په فني او فکري ارتقا ماته خپل مضمون "د پښتو ادب کمپيوټر هائيگو" کي تفصيلي خبرې کړي دي نو يې ځايه به نه وي که د پښتو ټپي په حقله م خه اووايم.

دا حقيقت ده چي د ټپي کي توصيفي اړخونه شته خو ځني خويونه يې داسې هم دي چي د تجربې او ارتقا بېخي توان نه لري او په ذهنونو يوه سترې کوونکې خاموشي خوري. د مثال په طور هره ټپه د "يا قربان" يا "لکه زار" نه شروع کېږي چي د دوستونکي يا اورېدونکي په وينه کي د يکسانيت زهر خوري. او ددغي ډانگورو د ملاتړه بغير يو قدم هم وړاندې نشي تلي. البته ځني پوهان "يا قربان" د ټپي لازمي جز ونه مني. بمر تقدير ددغي نزاغي اړخ نه يو طرفته دوېده خبره دا ده چي ټولي ټپي په يو

واحد، متعين او معلوم وزن او اهنگ کيږي وي او په هېڅ حال کي د خپلو ټاکلي شوو اوازونو دائره يا حصار نه شي ماتوله. او د خپلو سرونو له جادونه شي راو تلي چي زما په خيال د ترکييت يو رنځ ده.

بناغله پروفېسر داوړخان داود يکي

"د ټپي خپل يو محسوس او محسوس هيت Form

بهر يا اهنگ (Rhythm) ده چي په يوه نيمه

مصرعه کي يو ډېر اوږد او طويل مفهوم بيانوي"

نه پوهېږم چي بناغله داود صېب د يوې نېي مصري په ذکر کي "يا قربان" په خه مصلحت نظر انداز کوي. بمر نوع زما منم چي په معنوي اعتبار ټپه په کوزه کي د سمندر بندولو اعجاز ده خو دا هم حقيقت ده که يوه ډېره ښائسته پېغله هم وي او يو رنگ جامه اغوستل يې وظيفه کړي وي نو د ظاهري لباس يکسانيت به يې د ښائت ډگڼو اړخونه نه د ذوق او دلچسپي سترگي بل اړخ ته واړوي اوس که هم هغه پېغله د وخت د تقاضو مطابق د نوي فېشن معقول او رنگارنگ جامې واغوندي نو د ژوند شومره سپرلي به يې ښکلا کانونه کچکول په لاس او درېدل غوره کړي. نو بايد چي د هائيگو منکرين او مخالفين د اصولي سياخونه قطع نظر خپل قيمي وختو يې ځايه د ټپي په وکالت او د هائيگو په مخالفت کي نه

ضائع کوي. بلکې ټپه دې د نوو، مناسب تجربو سره اشنا کړي او داسې هڅې، داخلي او خارجي تجربې دې په کېني او کړي چې د فکري رفعت سره سره پکې په هڅې او ساختيايي سطحې هم دا صنف د تنوع سره مخ شي. خودا کار ډېر رياضت، لوسته سوچ او هنرمندانه جرأت غواړي. کېدای شي چې ځانې پوهاند دا هم اووايي چې د هڅې تجربو او تنوع دا عمل به د ټپې پېژندګلو ورکه کړي. دا هم ممکنه ده چې يو نقاد خوله راپورته کړي چې د ټپې خپل خاص او معلومه وضع د ټپې د بقا او استحکام ضمانت دے او دا چې دا خاص رنگ په ذوق او ذهن بېخي د ستومانۍ لري نه راوړي خو زما په خيال په دې ماوړن اړخ کېني به دا قسم خيالات محض يوجذباتي رد عمل وي يا دعادي نشي د اضطراب کوکه به ورته وېل زياته بڼه وي. ماته پته ده چې کاسه په ځانې پړوت وي نو دروند وي خو هوښياران دا هم وايي چې اوبه په ځانې اوږېږي نو ډنډه شي او بيا تخليقي اصناف د کافي د جبرود خاصيت نه، بلکې د اوبو د روانۍ او تحرک د خويونه په خپلو ژوندي اوسي. ځکه زه غواړم چې په ساختيايي اعتبار هم په ټپه کېني د بدلون مناسب تعريکونه راتلل پکار دي. ددې وضاحت سره چې دا به د ټپې د ارتقا هڅې وي نه چې د ټپې د انقطاع. اوکه چې دغه تجربې د ټپې د روح سره

متصادم نه وي. نو لازماً به خپلې پېښې مضبوطې کړي. ګڼې نو په بل صورت کېني به يې ادب پخپله د نامقبوليت فصله واوړوي.

دا هم حقيقت دے چې ځانې نوي شاعرانو په ټپه نه صرف تضمين کړے دے بلکې ورله يې د يو مستقل صنفی شکل ورکولو هلې ځلې هم کړي دي. ښاغلي سعيد گوهر ددې فارم او هيت تعارف، په دې ډول کوي.

"دا د ټپې د رومي، مصري نه شروع شي او په درېه مصرعه ختم شي. ددې منځ ترمنځه شپږ نورې مصري چې د ټپې مضمون سره تعلق لري هم وي. اول شعري د ټپې د اولنۍ مصري سره هم قافيه وي. د دويم شعردواړه مصري يې خپلوکېني هم قافيه وي. دا ددې صنف اوله برخه ده. ددې وزن د ټپې د رومي مصري مطابق وي. دې نه پس دويمه برخه کېني څلور مصري سره د ټپې د آخري مصري وي. دا دواړه د ټپې د مصري سره مترف او هم قافيه وي ددې وزن هم هغه وي چې د ټپې د آخري مصري دے." مثلاً:

اندېښني مه کوه جانانه

داخو دي باسي له جهانه

دا به دي کور جوړ کړي په زړه کښي

ستا د گومل په ښاريه کښي

خان ترې ساته بخښي اوږده لري لاسونه

کړي به خازه ستا د رخسار تازه کلونه

حکله خي وایم چې دېر مه کوه غمونه

اندېښنو خوار کړل تر شود و سپين بشرونه

لوستونکي دي پخپله فصله اوکړي چې په دي تجربيه

کښي ټپي د محبوبي د قلا صورت اختيار کړي د او که نه

او دا هم چې دي شکل ته تجربيه وېل پکار هم دي. زما په

خيال دي عمل د يو نوزاييده صنف د تعارف په قربان کار

ټپه قرباني کړي ده. حکله چې په ښودلې شوي صورت کښي

په ټپه کښي د داخلي تجربې او هليتي تنوع هېڅ نموني په

لاس نه راځي او د ټپي خپل شناخت پکښي هم ورکېږي.

(لهذا تجربه محض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د يو

صنف د پرمختگ خيال پکښي ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهيل خټک د مجموعې ټپه ايز

هم د د مستقل عنواناتو تر لاندې ازاد نظمونه ليکلي

شوي دي او اخري دوه مصري ټي د ټپي وړميو مصرعو

سره په قافيو کښي تړلي دي او بيا يې د يوې ټپي په تړون

نظم سرته رسولې دے چې د نظم نقطه غروج يا کونکس

ورته وېل شي. خو متاسفانه زه به دا اووايم چې د

ښاغلي سهيل خټک ټپي هم د ټپي په سترگې کښي هېڅ

ارتعاش نه دے راوستل.

دغه رنگ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښي

د تجربې په خيال تر خپله حده کوششونه کړي دي. خو

دا کوششونه هم کم اوزيات د ښاغلي سهيل خټک د ټپي

سره مماثل دي.

اوس که زه دا اووايم چې دا ټولي هلي ټپي د ټپي

هليتي تجربې نه دي بلکې په ازاد نظم کښي د ټپي د

پېوند کاري او قلم لگولو هڅي دي نوزيات موزون به

حکله وي. چې په داسې واره صورتونو کښي د ټپي په

قديم فارم باندې هېڅ ارتقائي اثر نه دے غورځېدلی

بلکې د نورو گټو لندو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې

جامعيت او اختصار ته هم نقصان ورسولې دے. لهذا

دي سلسله کښي داسې تجربې پکار دي چې د ټپي د مزاج

تکمله خو وي ولي د ټپي د فطري او فني غوښتنو او

خورو ورو امکاناتو داسې نه ماتوي يعني ساختاتي ارتقا

دي د ټپي د فضائي سرحد ونونه بهر نه اوځي چې د

انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دي د

خپلو کړو وړو مطابق ځان ته د نوي ادبي تحريکونو رنگا

رنگ جامي ضرور اغوندوي. خود لباس دپاره دي خپل وجود نه لندنگ کوي. هيله لرم چي لوستونکي به نه په اشاره پوهه شوي وي.

بهر حال د خپلي موضوع نه د يو خاص قسم گهرن او ځنډه کولو نه پس بېرته واپس راځم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم چي دا بحث چي په ښه ده هايکونډ نه ده. د ټپي په موجودگي کښي د هايکو د تخليق جواز نشته يا هايکو زموږ د خاورې سره هېڅ خپلوي نه لري. ايا دا بحثونه پښتو ژبي او ادب ته څه فائده ورسوله شي. او د هايکو په راتلو پښتو ادب ته اخر کوم زيان او تاوان ورسېدلې ده.

زه دا خبره منم چي هايکو د پښتو د خاورې نه لارېښېدلې شعري صنف نه ده خو ولې که يو بهرني صنف د پښتون د تهذيب او کچې د ارتقا او احيا ډمه په خپل سر واخلې او ښه په ايماندارۍ سره يې خدمت کوي نو د پښتو عدالت به ورته د دغې خدمت گنداري دا سزا ورکوي چي د سرغوڅولو فيصله يې صادره کړي. کله هم نه ځکه چي پښتانه د خپلو وفادارو په مرگې او ژوند ژوندي وي. ځکه خو د ځني پښتو ناقدينو د هايکو سره معاندانه رويه زما د پوهې نه بهر ده.

بهر کيف دا حقيقت ده چي هايکو په دومره لنډ وخت

کښي په پښتو ادب کښي ځان ته دومره لوی مقام پېدا کړې ده چي تصور يې هم نه شي کېدې دغه وجه ده چي ټپي چي زرگونډه کاله تاريخ لري او د پښتو ژبي زوړ او قديم زرخېزه شعري صنف ده. اکثر و ناقدانو هايکو سره اوږه په اوږه اوډوله او د دواړو تقابل يې شروع کړو. زما په خيال د ټپي او هايکو موازنه پخپله د هايکو د مقبوليت او بريالۍ کېدو سندنامه ده. ځکه چي هايکو پښتو ادب ته تقريباً شل کاله اگاهو راغلي ده. چي يو ادبي صنف په دومره لنډه موده کښي خپل طبيعي بلوغ ته هم نه شي رسېدلې ولې په هايکو د پښتو په سيمه نه صرف ځواني او چوپښ راغلي بلکې د يوې اندازې مطابق شپږ زره کاله زوړ صنف ټپي سره يې ناقدينو مقابله هم شروع کړه. اصولاً خود شپږ زره کاله استېلاص صنف او د شلو کالو د نو واورد صنف مقابله هم د عقل او منطق خلاف ده خو ولې که داسې کېږي نو دا د دې خبرې روڼ ثبوت ده چي هايکو نه صرف د پښتو د نفسياتو خبرياله ده بلکې د پښتانه يې د خپل ذوق ترجمانه هم مني. د دې باوجود که ځني خلق د هايکو مخالفتونه کوي نو زيات نه زيات تېر نه دا راز راڅرگندېږي چي هايکو کښي يې کچه تخليقي زور پروت ده ځکه چي کمزوري ځينې ونه عدم اختلاف باوجود هم ځان ژوند ته نه شي ساتلې زما يقين

دے دهايلگو د مکرينو پي حايه ضدونه به هاييلگو د
اسمان رفتونه ته يوه نه يوه ورځ خامخا ورسوي دا
مبالغه نه ده بلکې ددې خبرې رڼې نڅيې ، ژور آثار او
ژوندي شهادتونه رابښکاره شوي دي .

اوس که زما د خبرونه څوک دا غلط تاشراخلي چې کڼي
زه هاييلگوله په تپه قوتيت ورکوم نو د بريد به کوي .
زما خود زړه له تله دا اواز راپورته کېږي چې د پښتو
ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دي
پښتو ژبې ته راشي . چې ژبه او ادب پرې وده مومي . ذوق
ته پرې تکين رسي . ذهن ته تفريح بخښي . ضمير پرې
دابهارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي .

زه محسوسوم چې د ټپي او هاييلگو ځان ځانته مېدانونه
او جدا جدا تشخص دے البته د ادبي رشتې په اساس دا
دواړه يو بل سره په ځنې موقعو مرسته ضرور کوي
خو د يو بل حقونه چرې هم نه را لاندې کوي او چوکاټ
دواړه مباحثو يا وجود دواړه اصناف د پښتو او پښتنو
سره تړل شوي اصناف دي نو د يو غندنه هم عقلندي
نه ده . بله دا خبره چې اعلى ادب په موضوعاتي او منفي
دواړو حوالو د جغرافيايي بنديزونو ، نسلي امتيازونو او
طبقاتي تقسيم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ
ابائي صنف دے او دا بل پر دے او مهاجر صنف دے او بيا په

دې بنياد منفيونه د خوبې او ناخوبې باعث گرځول هېڅ
دور اندېښي او دانشمندې نه ده .

ښکاره خبره ده چې هغه خلق د پښتو ژبې او ادب
بېخي خواخوږي نشي کېدے . څوک چې هاييلگو د پښتو
ژبې نه ويستل غواړي او نه اوس هاييلگو دومره ورکه
سپکه او بې څوکه ده چې څوک به ورته په کېنو سترگو
اوگوري .

په درناوي

اظهار الله اظهار

لکچر اردو څانگه

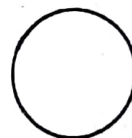
اسلاميه کالج پېښور يونيورسټي

- (۱۱) پریشان داؤدزے ، ورخ پانہ وحدت پنبور
- (۱۲) خبری اتری پنبو اکبری ، وخت یووس نیپی جی ، ۱۹/۱۰/۱۹۹۴ -
- (۱۳) اباسین یوسفزے ، ہائے کیوں ، ورخ پانہ مشرق پنبور ، ادبی ایویشن
- (۱۴) " ایضاً " ایضاً "
- (۱۵) زبیر حرت ، ادب زار ، ورخ پانہ وحدت پنبور
- ۲۳ فروری ، کال ۱۹۹۸ -
- (۱۶) اباسین یوسفزے ، " ہائے کیوں " ورخ پانہ مشرق پنبور
- ادبی ایویشن -
- (۱۷) پروفیسر داؤد خان داؤد ، تپہ اوجہ دیدیت ، ص: ۹۲
- تماس پنبو کو پتہ ، سلسلہ نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ ،
- (۱۸) سعید گوھر ، " د پنبو شاعری اووہ اصناف " اولں کوپہ
- ص: ۲۹ تا ۳۷ ، نومبر ، دسمبر کال ۱۹۸۸ -
- نوٹ:- حوالہ نمبر ۱۸ مقالہ شکار د مقالی تلخیص دے چي د
- گمران پروفیسر داؤد خان د قلم کاوش دے۔ لہذا د
- مغوی یہ شکریہ اوجہ ہر منہ -

مأخذات

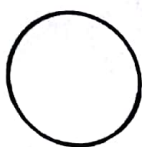
- ۱) آزاد اشغری ، د اظہارہ ہائیکو تجزیہ ، ورخ پانہ وحدت پنبور ، ۹ مئی ۱۹۹۸ -
- ۲) اظہار اللہ اظہار ، راتہ غور و نوکبئی بنگری شرینگوی سلمان پرنٹرز جنگی محلہ پنبور ، یکم جنوری ۱۹۹۸ -
- ۳) اسیر منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظہار اللہ اظہار ورخ پانہ مشرق پنبور ، ادبی ایویشن -
- ۴) مشتاق مجروح یوسفزے ، ائی اینڈ کو صائیکو ، غبر مطبوعہ -
- ۵) اظہار اللہ اظہار ، راتہ غور و نوکبئی بنگری شرینگوی سلمان پرنٹرز بابو حیدر روہ پنبور ، یکم جنوری ۱۹۹۸ -
- ۶) اسیر منگل ، ایک نوجوان شاعر ، اظہار اللہ اظہار ورخ پانہ مشرق پنبور ، ادبی ایویشن -
- ۷) مشتاق مجروح یوسفزے ، ائی اینڈ کو صائیکو ، غبر مطبوعہ
- ۸) ایضاً
- ۹) ایضاً
- ۱۰) پروفیسر داؤد خان داؤد ، تپہ اوجہ دیدیت ، ص: ۹۷
- تماس پنبو کو پتہ ، سلسلہ نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ -

دېر گنهگار يمه خو ما اويځنډه
رېبه منت کومه، ما سره بس
له مرگه پس حساب کتاب مه کوه

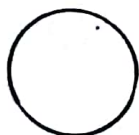

اے د کلهم انسانیت رسوله
تاچې څرگند کړه د ژوند ټول رازونه
رېب سلسله د نبوت ختمه کړه

نشته پروا که سنگسارېږمه زه
مرمه په دې چې داسې نه دي پکار
کاږي د کمل په لاس کېږي خوند نه کوي

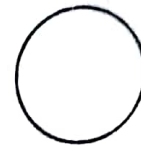

نن ې له هرڅه نه يقين پورته شو
مياندي چې هم بچو کېږي فرق کوي
اوس به د چا جولي ته ځان غورځوم

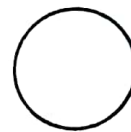

رېب دې کړه وران د پښتنو وطنه
اوس درکښې غښې د ژوند پاتې نه دي
زامن د پلار مری ته لاس اچوي

راڻه پنه ڄم ڪنهي دشمني جو پي ڪري
مٿان ڪري مڃاڻه بيا ۾ نه پيڙني
مور به د بنگلو پنه سر شر نه ڪوم

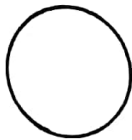

مرگ دي د داسي پڻتو پرده شي
چي د انگن ڪلونه اوشو ڪوي
ترپنه ظالم له ڪلد سته جو پنه ڪوي

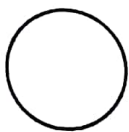

خه په سڪون سره ژوندون تپروم
يو خوا پتي ڪنهي اوبه خور ڪومه
بل پله اور بل ڪپم دومه واچوم

چاچينڪي په لاره ڪري نه دي
وٺل ۾ سترگي به اوس نه پتوي
ورته زما د وينې ږپ خته دے

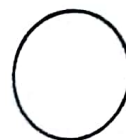

واڻي جاناڻه بي اسري ۾ نڪري
زه به ڪيله خه د پردو نه ڪوم
چي خيله مور راباندي ڪور وړانوي

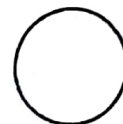

پري به هوارې ڪشالي شي بلا
که د خبرات نه د خانانو د مرگ
غريب د خيل واده ڇوچي سازه ڪري

چې دې یوازې کړم په نیمه لار کېنې
نو زه له ځانه داسې ورک شوم لکه
د میان دوغېنې چې خالي پاتې شي

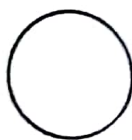

بل څوک به څرنگ رانه تاخېلوي
دومره پاسته که ددې خوړ کاږي وو
نو گید پانویه وو ټول خوړلي

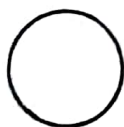

شمېر زه د کلي شریفانو کېنې یم
څوک چې لوټم هغه مې قدر کوي
شمه چې جگه کړمه غلا له ځمکه

یم مې روزکاره انډرويو له ځمکه
میننه کوه خو راتر غاړه نه شي
چې د جامو استري مې ماته نه شي

بازار کېنې مگر څي ښه ښکاره مخونه
خو مونږ چې اوویني څادر کړي په سر
زمونږه ښمې مونږ نه ستر کوي

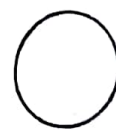

شېرینې ښه داده چې زړه کړو صبر
اوس د انصاف طبعې له چانه کوي
غله د قاضي کور کېنې پناه اخلي

خبر که دی سر نه لوپته پرپوته
چی طوفانونو کښې راگېر شي د ژوند
څوک به له یو بله سترونه کوي

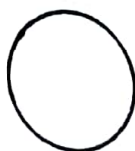

بیا په وطن کې زلزله راغله څه
پېغلې له کوره په تلوار راوځي
رې دې جولي کې زمونږ خبر واچوي

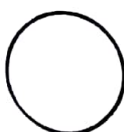

د لاسي کول له خو باران اسره وي
شېرې تېې به راځي نه په ما
چی پېغله ناوې رانه مور کړه ځي

نو زما شونډې به پټري نه نيسي
زه چې نامه د خوشبويو اخلم
د کلي په څانگه باندې اور اوکي

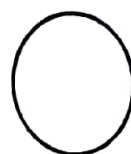

ستا پي رځې د هېرېدلو نه دي
چی تصویرونه دي هم کورمه نو
وېم که مې ټول کله په کانو اولي

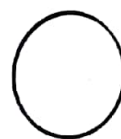

وايي زما غريبې بدي نه شي
خو ساه مې اوځي چې د چم جينکې
راته ودونو کښې کالي پسخوي

په لوږو تندو ۱ پروا نشته ده
وا ۱ په گېده ۱ دې فھرہ یم خو
راله پیدا چرته د سر سپور۱ کا

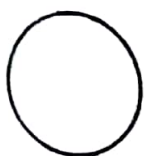

اومنه دا خاطر دې جمع لره
مینہ زما د غلو خمتا خو نه ده
چې ۱ په لارو گن کو۱ شېرینې

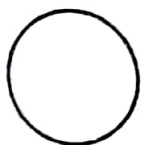

دا چې په خه فرب کښې گېده ۱ ته
ستا سرتېز۱ به هله ما مناي
که د اوبو لاره په ژړنده نه وه

په پټو سترگو پرې باور مه کوه
شېرینې پام کوه چې تېر نه اوځي
د ملا منډه د جسات پورې وي

عبتونه مجبورو اوخوړل
خومره سټکینه حادثه ده د ژوند
شېرینه ژاړې چې ۱ سرغوخوي

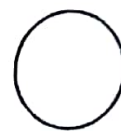

بې حایه نه دي ویرېدل د ینکلو
زما د تندي انتها داسې ده
بټ هم رپېزې چې زه ساه اخلم

ښار د پندو د تاته ښه پته ده
ته د کشتو ولونه مه پرانيزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نه شي

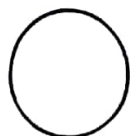

رې دې کړې خبرخو دا شگون ښه نه ده
پنځله دولۍ کېنې هغې کور ته لاره
پلار چې ې چاله دي ځوانان وړلي

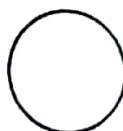

خه ننگيالي دي قاتلان د سيمې
د سر ساتلو په بدل کېنې مدام
لوڼه جولي ته د دښمن غورځوي

ناپوهي خبرخو ې حسي خوره ده
بت خو ساکاني اختلې نه شي
څوک به په کانونو کېنې قلم لگوي

ځاوري به پوه شو د تعليم په مزه
مازيگرې چې شي چپو ته د سيند
کتاب ورلپه کړو چکلان راښو

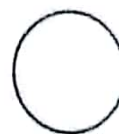

ځان کېنې څوک توان د تماشې نه لري
بس د هوا په لور روان دي زغلي
څوک د پېر يانو په دولۍ پسې ځي

سڀيٽس زمونڊن ۾ لاري ڇنڊو ڇو نه ٿو ڪن
 ڇي اشارو ورته ذره اوکي ۾
 نو ۾ ڀنگائي نه پاهيو ڏو را اوکي

زهره آخر صبر ڪري سلو ڪٽي وائي
 ڪوهه ڇي هر ڇا سره مينه ڪوهه
 خو شي لاهان ڪورته را اورسوهه

پهه هنج ڦرپ دلاسه ڪپن مهه نه
 ڪٽي ڇي پردي شو خود نهي شي شو
 سترگي ۾ نه ورتي ڪه ڇهه ستر ۾ ۾

زهره ڪٽي ۾ اور ۾ مينه بل ڇنگه شي
 ۾ ڇا پاهه ڪور ڪٽي ڇي شيريني زما
 لوڊه رونهي ۾ انڱري مريه پراته وي

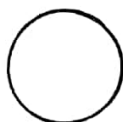

خمسه مدام ۾ هوا ڪانو په رخ
 ۾ ۾ پير يانو ۾ دولي په مثال
 خان راتنه مهه سپاره بي ڪوره نه شي

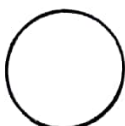

شونڊه ۾ رو رو ۾ ڇي شنه ڪپي
 اوزه په دي سوچ ڪٽي راگير ۾ ڇي
 دوهه توري يو تڪي ڪٽي ڇا ڇنگه شي

اوس به په دې کښې تاته خه وایمه
زار شمه ستا له سادگه شیرینې
منې زما اوخوښه خپله کوي

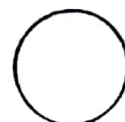

د برسنډې کلي شيرينې زما
که په جبو کښې هم مېشته ئې مدام
تور به دې پورې په لنده نه شي

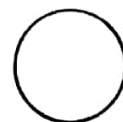

چې دې بهر کړو له دُرشله قدم
په مرگ حساب شوې شیرینې زما
خولې ته توکلي لارې نه راجي بیا

دارې و همه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلې وو رنگونه زما
خو که دې سترگې پټې کړې نه وې

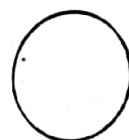

زه خو دنیا ته فرشته بنکارمه
بیره له دغې ویرې نه خرایمه
چې اصل مخې راپه ډگه نه شي

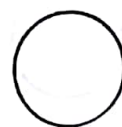

خه بي حسي ده په ماحول کښې دینار
پراته دي قتل توریايي د وطن
زه هنی مون باندې بېگم سره ځم

وایِ خُوانی به یِ په کور زړه کړم
خو بی ننگی ته غاړه نه بدمه زه
مخ به یِ اوس کفن کبې هم نه وینې

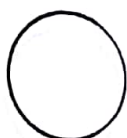

نن یوې بڼې خپل خاوند ته ویل
سختی یې حایه په وړو مډکوه
ته چې زه وې تابه خه نه کول

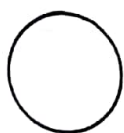

له سپینې بڼې دې حیا راځي خو
مه وایه دا چې فرسته یمه زه
ته څومره وران وي تاته ښه پته ده

د حقیقت دنیا کبې ژوند تېروم
په تسو دلاسه کبې مه نه
زه د خوانی د خوب تعبیر غواړمه

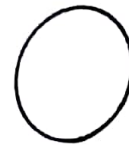

بلا ختلي دي په سر رقیبان
خدای شته چې نور ورته هېڅ نه وایم
خو لږه منډه ترې ضرور خلاصوم

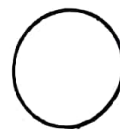

د مینې لار کبې چې ټیندک شمه زه
شیرینه اووایي په خود کبې اوسه
داسې د لوړې نه په دو وې یې

دا قافلي دي په سفر کښې اوسي
خو کومه لار چې د منزل لاره وه
وايي چې نن هغه سېلاب يوړله

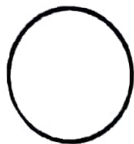

شیرینه وائي له قازار شمه خو
واده د ټول عمر سودا ده کله
دا خو زما او ستا خبرې نه دي

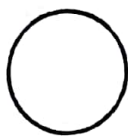

زمونږ نصیب زمونږ په لاس کې نه ده
وايي که اور ته موهم واچوي نو
د مشرانو فصلې به منو

ماڅه غوښتلي وو او داڅه اوشو
نن مې له هرڅه نه باور پورته شو
چې مې د مړې گېډې چيچل اوليدل

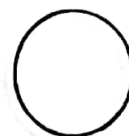

دلته انصاف د چيند خانو ټول د
پرېښده که داغ دي په لمن پرېوتې
سربله دي اوبايلي که پوزه کېږي

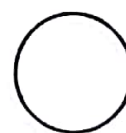

او وائي خپل عزت پخپل لاس کېږي د
چې شوکوي ماته زما لوپته
نو ستا شمله به څنگه جکه ماتم

غوښتنې ستا ټولې بڼې داسې دي
لکه چې چرکه څوک په زور اونیږي
او ورته اووايي هاګۍ واچوه

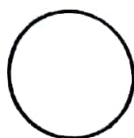

منم د مینې تقاضې منم
قسم دي ما به هېڅ ویلي نه وو
خو واره چې خولې مېن و اوڅوپا

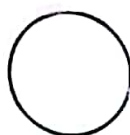

خوانه ځواني او د سپرلي مازيګر
داسې په یو بل کېنې غرق شوي وومون
چې رانه ورکې د خپل کور لارې شوې

خلق دي کار کېنې زمونږ کار نه لري
حد کېنې دي اوسې کني بڼه به نه وي
مونږ خو په بیعه ځان له شر اخلو

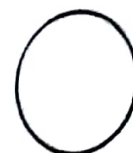

تېښته د ژوند له تقاضو نه کوم
هر څه په سر سترگو منم شيريني
خو ګوتې او يو کېنې ډوبېدل بڼه نه وي

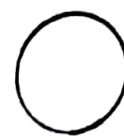

خدای شته دشمن مې خوشحالېږي په څه
دا خو مې لويه د ژوندون ګټه ده
چې محبت کېنې مې تاوان کړې دے

منم فریب دی خو صحرای کبک د ژوند
ستاخوانی مرگ مکی مکی گوانبونه
د محرومی احساس په شاتیبوی

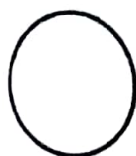

خان پخیل زور باندي ژوند ۷ سانه
گنې نوزو خو د قاتل اوښکه یم
ماله به څوک په زړه کبې خا۷ راکو۷

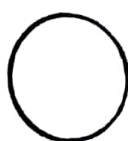

ژانې له سره لویته درې کړې
واږي بهر له کوره شپې مه کوه
گنې نو خان حلالوم لالیه

دوسه پوهېږي نه ماشومه ده لا
خان ترې بڼې ورک شې چې ما اوویني
لا حادثو هوښیاره کړې نه ده

څوارلس کلنې پېغلې ماته ویل
پوهه په بخت ده په عروښو نه ده
تابه دا خپلې تجربې دهوکه کړې

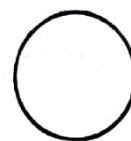

خوشحالېدم ورته ېې خایه هې
چې د کیدرې تېبتي مې اویدلې
پرې مې کړې نن خان له د برېتو څوکې

شيء ڪنڀي له ڪوره پڻيئي نه اوسي
مرگ دي روا دے خوڄه خيل ڪاله ته
د نهر خاته نه مخڪبي خان رسوه

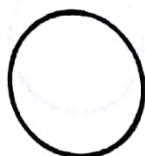

زما د زړه داغونه پرق اووهي
سيورمي چي ڪور جو رکري نو ٿو لشي بيا
ماسره ستوري پت پتوڻي ڪوي

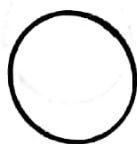

بي وفا نه ٿيم خوشبريني زما
د زانو سڀل چي را روان اووڻم
زړه زما هي په هوا غوندي شي

پڙهڻ دوه ڇنگه په تا ملا وٽرم
وس چي دي اوسي بي خوندي نه ته
د خيل مڀر خبره هم نه مڻي

هرو قلم تري راختي نه شم
ماشومه سازه ڪري له خانه واي
راله په لاس باندې ڪمري جوهره ڪا

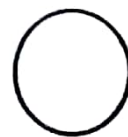

ددې خبري په مطلب نه رسم
واي چي ستانه زه اوزگار شه
بيا به څارو ته بو تاوه ڪومه

خوچاته خه اوچاته خه بانه شي
د شلورزندو که راوتي وي خو
مېر شوي اخر د لوپړې پکي کښې

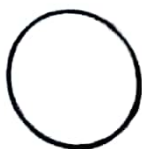

خلغو په ما بدگسني کړي دي
ثابت که يوجرم هم نه شي په ما
زه به له دې کلي نه کډه کوم

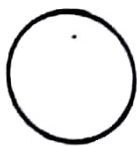

نوره مې هېڅ باندې پروا نشته خو
چې ستا تر دره مې در اوسوي
عقلونه زار شه له هغې ټيندکه

مېرانه شوه دېره د پښتو پالنه
پلارې په موندنې باندې جرگه کړې ده
نورې د شپې تياره کښې کور پرېښه ده

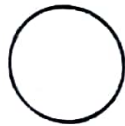

غله راختلي دي په کور، غلي شه
سوچ ته مې پرېږده که خه لار راوتي
خلاص به له سره شو غوږل مه کوه

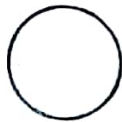

راوړي چې ماله پلو شي د سحر
څوک مې پلوقدرې هم اونه وينې
کورته د شپې تياره کښې ځان رسوي

اډواڻي نه پورې کوم نکرینې
رانه چې بل وطن ته ځي مينه
نو سره لاسونه دي په شوق اوکي

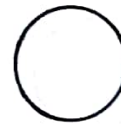

د پښتني کومه ادا اوښتایم
په کومه ورځ چې زه په کور کې نښم
له آييني نه هم سترونه کوي

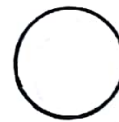

خوک ورته پورته هم کتلې نشي
آچې سرتوره راوځي له کوره
ټول چاپېرچل شي لويته لويته

طوفان ي يو نني جولي ته دچا
واڼي نور وړاندې ي نظر نه کي
لاس راله راکړه کڅي غرقه شومه

په ژوند کې کټه او تاوان څه وي لا
پرېن ده چې غرق شومه پروا نشته
چې د واده ارمان ي اورژېده

مور ي نن پلار ته په حېرت اووېل
خدا څه شته چې لور مو واده کړې ده نو
اوس هېر و مونږ کړه مېله نه راځي

سارو سارو اهو نه شله کوي
ستا د خواني تاو چي راپورته شي نو
اوبه اوبه شي ټول د واورې بتان

زه خه تپوس کوم او ته خه واي
يوه خبره دي هم روغه نه وي
تا جوړ په اوبن باندې سوري کړې

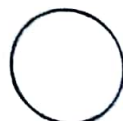

خوښه دي خپله ده خو ياد اولسه
گرځي به تل خاورې په سر سونډي
چي د خاوند سترگو کني خاورې نولي

د ښار ماحول درنه خادر لري کپو
ياد کړه جهازي به راپورته شونو
شوي به کوي ته په يو دو دننه

وايي بي خايه طبعي مه کړه له ما
اوتپه دا تپي په سپوري گني
خوک به سپو مانده خرابه نه وي

زه ي له هان سره خبران کړمه تن
ما چي ترې اوکړلو تپوس د عمر
پېغلي انگن کني په خړپوسو شولي

يم د تعبیر د بلاگانو خوراک
په کوم فریب باندې دهوک کړم خان
یاران په بېلۍ باندې پیاوړ کړم خوي

دا ښه انصاف دے افرین شه په تا
يو خوا اوښان خلق په بېلۍ وهي
بل خوا څوک گفتم قدرې کولې نشي

پردي وطن کېږي ې زړه خوړغوندي شو
له خانه ورکې ښایسته پېغلوکې
سافران درسته يادېږي که نه

منه دا چې ستا د زور ښه ښه
خو چې زما گريوان ته لاس اچوي
نو ستا شمله به شو کومه له تا

ستدگي په ما باندې بېخي توري دي
کورته په ډېره موده پس راغله
په سرو جنډو ې استقبال مې کوه

دومره زېږېدلي يم د ژوند حادثو
اونه چې هر کور کېږي مېوه اوښي
په ما د کانډو بارانونه کېږي

خبرې پټې پاتې کېږي کله
مېرمنې تاكه شونډې اوگنډې
وايي خوشبو ستا د بدن رازونه

خولې راته وازې حادثې اونيسي
له كوره ورك شوچې نه كوره اوځو
مونږ د ژوندون په كوم پړاو پراته يو

ما ورته وېل چې كه مه پرېږده خو
مې كېده نه خلكه تېر ماښام ئې
د ښار په چوك كښې خورگشي اوگړد

خاورې د پلنگ په خوند پوټې شمه زه
ذره هم خپل سې ته نه پرېږدي ما
شېرینه ماته مېلوکان گم وي

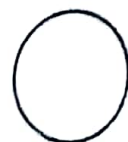

دا نه چې پوټې نه يم په سود او په زيان
خوچې خبره د پښتو راشي نو
زه به په چټي پټې باز پرېږده مه

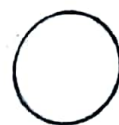

منزل ته گڼې مرحلې پاتې دي
لا د كښو ولونه مه پرانيزه
چرت ته تياره لار كښې تيندك نه شمه

خدا ئے شته په خپلو کښې خه پس پس کوي
خانونه غلي کوي چې ما اوويني
خه رازداري خوشته د مور او دلور

زه چې د سيند چيو ته گورمه نو
راشي په سترگو مي لاسونه کښدي
وايي خه او وايه چې خوک يسه زه

بڼه روغ رمته يم چې بهر يه زه
کور ته چې راشم نو بي حاله شمه
چا جوړ په ما باندې تاويزد کړه د

دا حقيقت د چا نه پټ خوښه د
درنگ سپړلو پسې رڼدېن و ځکه
مونږ په صرا کښې او په خور کړه د

مونږ به سپړي ته وو پخوا ختي
افسوس خودا دے چې زمونږه د کور
درشل که او درېږي، دېوال پر يوځي

بگري په لېچو کښې په خيال شرنگوه
چې په سينه کښې مي غورځک راشي نو
په درياږونو کښې کشتي لاهو شي

۹۰

هَان چي دي ما باندې نالجانده كړو، نو
نور به سپواله دي نه خه وایمه
بشکري دي مات شه د پینزیو سره

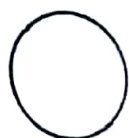
د دي ستم به خه تعیر کوي خوک
بښه چي مي غرق کړي نو شپږينه وايي
توبه توبه داسي به بيا نه کوم

چي هلو خلو کښي د ژوند گيرې شوي
د ميانو تينو کښي شوده اوچ شولو
دا نو نډه به چا پسې چي

۹۱

غم زمونږ ټولي خوشحالي اوخوړي
عسرونه او شو چي زمونږ وطن کښي
ختي روژي شي خو اختر رانه شي

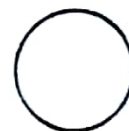

ورسره ډيرې معجزې دي منم
خو زه د بڼکلو نه تپوس کومه
د زړه دا رنج علاج مي چا سره ده

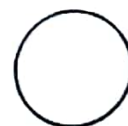

دا لېون يوه پوښتنه کوي
ستاسو د ښار په نرگسي فضا کښي
خوک شته چي لاس کښي په سر د یتیم

دومره خو جق شته په دې ښکلو زما
چې ئې په زړه پورې ښه کلک اونیسم
د ښاښتونو، د جمال شاعر یم

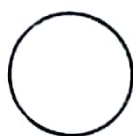

دې کښې به راز خه وي پوهېن مه نه
په سمندر چې بارانونه کښې
او سوزي تندي نه زمونږ فصلونه

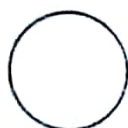

خاوري په سر باندي انبار شه په زما
وېل مې چوک کښې چا برېښې کړمه جوه
مور چې د لور له سره شال راښکلو

خوبه په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
خه چې ارمان د زړونو اورژو
خوک د اختړ په ورځ روژه نه نيسي

ساه راله دوبه د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طبعي دچا نه اوکړم
دکهل سينه کښې هم دکافي زړه ده

دخدائو نه اوږېږه، غلې شه بس
سکڼې ماښام ده لارو نمر پرېوتنه
خوله به دې گوښگه شي خبرې مه کوه

٦٥

قد ي لوتېږي
او جينکې د کلي
ماتېه پېښېږي

غم ي لږ ښک شو
ما ايښې ته کتل
خان ډانډ ورک شو

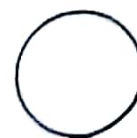
مح نې بد رنگ شي
چې پېرې هوا اوکلي
آينه زنگ شي

٩٤

څوک ترې خبر دي
د ژوند بېلا غږونه
زما په سر دي

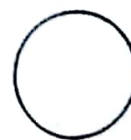

اوبې ماږه شو
خو ملکان د کلي
د لوبې مږه شو

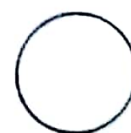

خسه چې وړاندې
نو اسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

اور دے سڀني کڻي
شهريني مڻ ڊوبڻ
په گوتو اوبو کڻي

خان باندې تنگي
پشڪال غرمه شوي
وه سپرلي رنگي

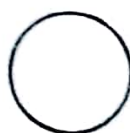

لوٽو شو اخلاص کڻي
اووايه پاتي ٿي شوي
دڪل په لاس کڻي

ستابه تلوار وي
خوڪه ڊپلار وي نو هم
ڙرندو په وار وي

خوڪ وارخطا دي
راسته چي وائي دروغ
وايم رڻتيا دي

پڇڻي چي پاسي
ڊڄرو خولو نه ورته
لاڙي راڻاڻي

دا منڊوڻي ٿريڻي
په هر قدم جو خوري
د خلقو جي رڻي

اور ڪنهي انگبستي
ستا تصويرونه ڪورم
خوب رانه تبستي

ڪور ته دي زرخي
ڏرينده د سوال پيه اوپو
چرته ڪنهي گري

په ٿال جي خاملي
خني زره ستري پڻي
اور ته ورداني

جي جي دي بنگل ڪورم
خدائے شته د هري سيم
خاوري به ڪل ڪورم

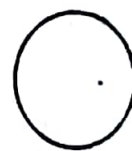

نيت دي خراب د
ڪنهي نو هر وگهي
ڪل د ڪلاب د

ساه اوڻي مانه

په کومه لار لې ته

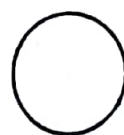
د زړه درمانه

منزل دي ورک شي

په ټوله لار چې سره

له بنهي پک شي

جنگونه کيږي

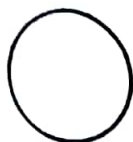
په تويودو د وينو

تندے ماتېږي

ويني به تل ټکي

چي دا بنياريان هېشه

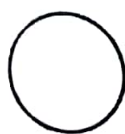
پي د بوتل ټکي

نمر چي پرېوځي

ستا له کړېوان نه زما

لاسونه اوځي

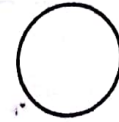
بل په ما اور دے

د اوښکو دوو څاڅکو کښي

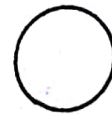
ني حده زور دے

۱۰۲

دردونه زيات شي
زړه مې په واک کښي نه دے
سربه مې مات شي

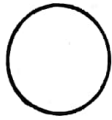
بارانه ورهښي
په زړونو اور بلوي
ويني خټکښي

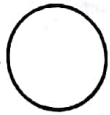
سپړلي پچي لار شي
هر څوک په غم اخته کړي
کلي وښام شي

۱۰۳

يوخوب اوخيال دے
کارغه زده کړے کله
د زړکي چال دے

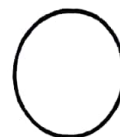
داڅه ناتار دے
اوس هر يو کور د کلي
د ښار بازار دے

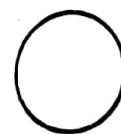
زړه مې غرقاب شو
د اوښکو يو څاڅکي هم
ماته درياب شو

۱۰۴

خوشه فنکار ی
د پېغلو بت سازوې
هسې اوزکار ی

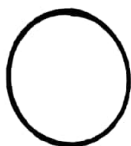
غرق شولې لارې
خوراک او خټاک چې کوي
اوس په ولاړې

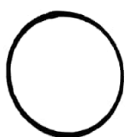
هسې به ونښي
چې ترې اوبه نه اوي
کومي به شنښي

۱۰۵

شماری بس ستوري
د شپې راپاسوي ما
کار راله ګوري

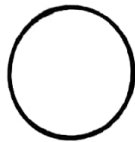

کښنه کم بختي
څوک دې ميرا ته نکړي
د ځلو لښتي

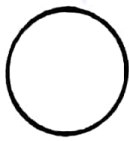

سندرې وايي
را ټول دې نه کړمه زه
مر شومه هاي

کور مې زړه ټنگ شي
چې نیمه شپه حجره کښې
د بنگر وشرنگ شي

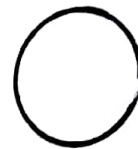

اوس هسې ژارې
نه راځي خولې ته بېرته
توکلې لارې

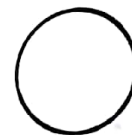

دا څه قیامت ده
ځواني دې شوخه ده او
تصویر دې نت ده

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

اووايي پوه شوي
ته چې مین شوي په ما
لارې تو شوي

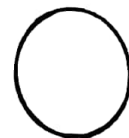
تیکاله غواړي
لمبه چې نکرېم تنور
چې مې ژارې

۱۰۸

خوشه دستور شو

پاڼه چې ستا زيره شوه .

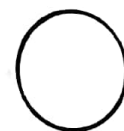
نو مخ دې سور شو

کور کېنې تنها يم

اوس به د زړه زخونده

چاته زه بنايم

ژوند څه رنگين شي

ورځې تېستې په شا

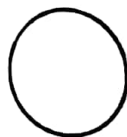
اسان به شين شي

۱۰۹

واڼي کوکو يم

راسته پخپلې تپې

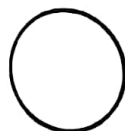
زه هايکو يم

قصه خاني کېنې

ښکاري کابو مخونه

په آيينې کېنې

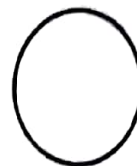

يم په وسواس کېنې

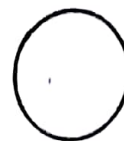
کله ونه مړاوي نه شي

د چا په لاس کېنې

ستا چي ٻنڪالو شي
دُڙهه درزا تڙهه شي
هٻوا ٻه رو شي

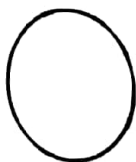

جي زما سپورے
واڻي هر ڇهه منڻو
راته به گوري

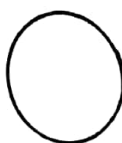

ڙوند ڇومره تريخ ڏي
ذهن اوده ڏي ٻه خوب
او ڙهه جي ويجه ڏي

راته جنت ٻني
واڻي جنتي ڀرڻ ڏه
واوري ورڀي

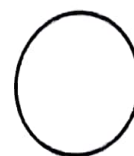
سم له ماڻه
شفق شفق خوره شوه
يو گل اندامه

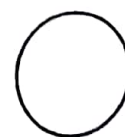
زما حيا ڏه
منڻ چي نور ستاده خو
ٻنجه زما ڏه

۱۱۲

پندرونه نغبتی
پیغلی را اووتلی
له کوره تبتی

بنکاره به غلاشی
تاته چی کورمه زه
وار می خطا شی

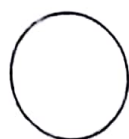
نپرونه درزبزی
چی آیتنی جوربزی
کافی ماتبزی

۱۱۳

ژوند می رنگین شو
راکبزی مستی راغلای
سرچی می سپین شو

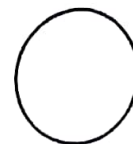

اوبه دی زور شه
چی ماتوی حدونه
خه خج دی تورشه

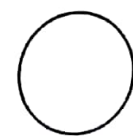

سرکه می سپین ده
به هنج هم نه پوهبزی
سودم ته شین ده

د کلي خلق خه پانده خون دي
خداي شته مري ته به دي لاس پرېو
چي د هتيانو غلا په ټيټه کوي

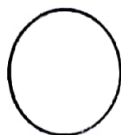

اووايي ټول د اکيچن کي دے
ايټکو ته هسي خوشحالېږي خله
خوک بېوني نه دي چي تا يادوي

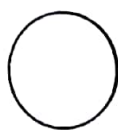

زړه غوڅوي د اوازونو فرېب
چي ميټانو نه نغي هېرې شوي
نو په پنجر وکښي يې مارغان بندي کړل

خو مره سنگينه حادثه ده د ژوند
خپتي مو اوڅورې جذبې د وفا
يو بل ته اوس د مينې خط نه يکو

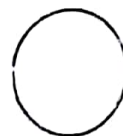

د خپل بنياست له زوره نه دي خبر
دراز قامته ، جادوگرې پېغلي
ډېر مې کچه کړي چي منتر پڅوي

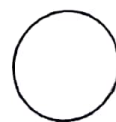

شېرېني تاسره له دغي ويري
واده ته غاړه اېغودلې نه شم
زما به تاسره کوښښ ماته شي

دا کتپه و نه په نظر کښې لره
زه به له خپله کوره ورک نه ومه
که هره لاره د منزل لاره وه

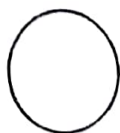

نن یوې پېغلې خپلې مور ته وېل
بیا به د خپلې له ماته کوي
چې زوړ سړي ته مې په زور وادوي

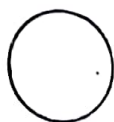

چې مزدوري په کومه ورځ اونه کړي
بچي مې ټوله شپه د لوبې ژاړې
د مزدورانو ورځ دې نه مناسخي شوک

داسې ښاغلي هم ليدلي دي ما
ځانونه لوټ کړي په ادا د ډمو
او خپلو ښځو له جامه نه کوي

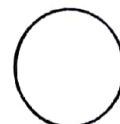

چې مې زما ديدن را ياد شي کله
بله قه اوخېږي په سر غږه کښې
زړه د کونتر و سپل را والوځوي

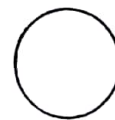

ناساڼي کړي که کړي نياز بښه وايي
د زړه په سر مې په ټوپک اووله
خو چرمنکې په لاس کښې مه رانيږد

د زړه درزا مې په اختيار کښې نه ده
بنار کښې جوړ او شوله د مې چاودنه
د کور تمبه دې په يو درز لري شوه

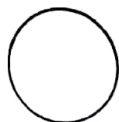

يوسمه چرتنه د ارمان جنازه
تا چې د کور ورونه بند کړل په ما
ماله به څوک په زړه کښې خاڼه راکوي

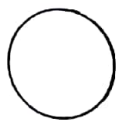

يوه جگړه کښې زمونږ د کلي
خلقو راتېکل د اديري حدونه
ټول بيا د يو د بل په حد کښې مړه شو

بې حايه ما سره ايری مې وهه
ډمه بس ډمه وي که هر څه وايي
نه د چالور وي او نه خوروي دچا

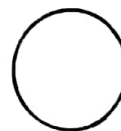

د پښتنو پېغلو ثاني نشته ده
چې څوک يې اونه کړي تپوس نو خپله
کلاب کلاب ځواني په کور زړه کړي

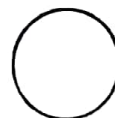

د ستومانۍ زېږېدې ځې خولې نه وتل
چې سترې مې شې ورته ما ووېل
د ښونۍ شونډې يو پ اوښوي

پېغله چې مانه انځورويو اخلي
ساه په سكيندو شي خه په گرانوئي
ستاسوڅه خيال دے د واده باره كيني

په چاپېرچل كيني خرابي دومره دي
په كومه وړخ چې پري سغتي اونكړم
وبم كه په خپله بڼه ظلم كوم

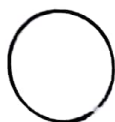

سرمې قربان كړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
خوتي به څوك په درمال كيني كوي

ته د ژوندون د مايوسو علاج لي
خوري وري زلفي خوري وري كا
چې انتظار څوك د سحر نه كوي

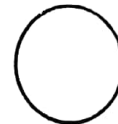
داسې خچور كړم از مېشتونو د ژوند
شېريني ستا خانه بدوش يادونه
اوس د زړه دشته كيني پړاو نه كوي

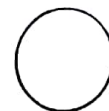
الله دي خبر او كوي په صدرچوك كيني
كاري كليا دي اشاري ماتوي
او هسپان خپلو كيني كپ لگوي

۱۲۲

جرم دچا 'سزا دچا لوييه ده
يو د پوليس له سترگو خان ساي او
بل په يوه پيسه قانون خرڅوي

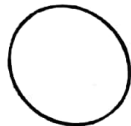
سپک راته مه گوري که غږ نه کوو
کښي خوبونه به مو هم کړو حرام
مونږه دچا ميراث خواره خو نه يو

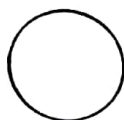
زړه ي غېږل زلفي ي تار په تار وي
وېل ي زه وېره ي خوند ي يم
کښي نو ته هم هېږدي شي له چا

۱۲۳

شېريني اوباسه زکوٰه دحسن
د افتونه نازلېني حکه
چي په وطن کښي څوک خبراته کوي

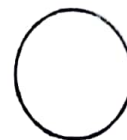
سر به ي حايه درله شه خوبو م
د پېتنوله هوښياري نه کوکي
کورونه وران کړي چي حجرې سازوي

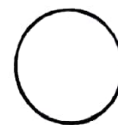
په خه پوهېږي نه ماشومه ي لا
دروغ رښتيا به دي ښکاره هله شي
کله چي ستا خواني مېوه اونيسي

۱۲۴

لاس راله مه راوړه ناداني جينې
بلا گډمي ده په وجود کښې زما
پام چې پترې چرته لمبه اونکړي

دېر تور زنان به داسې هم اووينې
چې ئې سرکند شي د کناه رازونه
نور زړ په خپله بڼه تور پورې کړي

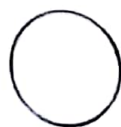
شېرينه اووايي په دېره مينه
چرته خو لار غلطه لاديه
ويرېنم لار چرته غلطه نه کړم

۱۲۵

چې خه بلا ئې ته ئې حه جينې
زما د زړه د قيامتونو دروا
خدا بگو دکاني بت کښې ساه راوړي

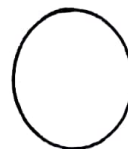
يې د سرو سپينو خزانه شېرينې
درته خراب د چا نيتونه نه شي
کشي را اوسپه ماران پړانيزه

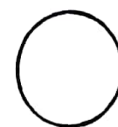
دا نظر وته به ټيندک خوري ضرور
ستاسو د بيار کږو وېرولارو کښې
وه کلا لې سم کړ خېدې شي څوک

۱۲۶

د ژوند د حسن نندارې څه کوو
درانه پنلونه مو پراته دي په سر
کاله ته څوکه چرتکه ملا نښه کړو

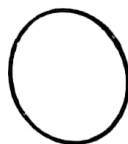
پر بنده چې پښې څي پاه خپله لاره
چپه څي مه گڼي ستومانده به شي
توري پخو دي که راپارې شولي

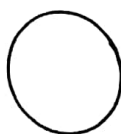
وايم چې ټولي ستومانې به اوځي
خو ولې دا ارمان مې اوتنه رږي
کورته چې راشه نو لاسته شم

۱۲۷

شپږينه اووايي قربان شم له تا
غزل غزل مې راخوړېنې په زړه
ستا هايکو رانه ټپي هېږي کړي

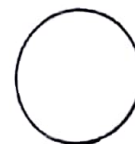

دوه ورځې ژوند د تاته بڼه پته ده
زړه ته راجخته شه د ناز مېرمنې
سرکشي پر بنده د شېطان مه منه

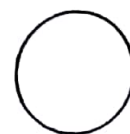

زما له ځانه دومره طبع نه وه
خو چې قدم بدم د کالچ جينکي
راته په لارو کښې شيندي کلونه

زۀ ئي له سترگو لگېدو او وېستم
ماله قسم راكړي چې غڼ مۀ كوه
او خپله ټول كلۀ خبر كړي په هُان

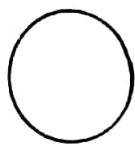

شكر دۀ سترگي زما اوږي نۀ دي
غريب سرۀ يم خو كلۀ شامگي زما
د چا عشقونو ته پسخښ مۀ نه

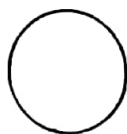

گن تصويرونه شي خواره په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ كلي كېني
د سپو غيا شي، هكلامه جوړه شي

د حېرانتيا خبرۀ ولي نۀ ده
غوټي چې كلۀ شي په قيامت كېني د ژوند
هُان راته وېر خدايگويكۀ بښكاره شي

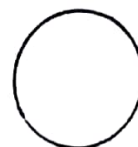

زنه مې اوني سي، سلگو كېني وايي
خلق خو خلقو باندي چل زده كوي
كور نه په نيمه شپه بهر مۀ اوځه

سیند ته کلونه ورگنډار کړي وايي
خه عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه مينې کتابي مينې دي

چي د ياران شېبې رانکې شي کله،
هاغه ماتم شي راپه ياد د کلي
کچه کورونه چي اوبو اوږي وو

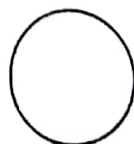

د انتظار هم خه حدونه شته دے
چي تر قيامته وي ولاړ دغسې
بيا مجبوراً خلق قطار ماتوي

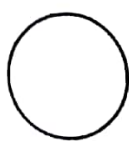

وي د بنائت د بني شمشاد حيني
چي خان دي نه پېژنده ښکاري هسي
لکه په گڼو کښي چي اوښ وي روان

زما د خاورو کور جوگه نه و ستا
شېريني ما په اسمانونو غوښتي
خه اوکړم خدای راله په زمکه را کړي

اول دي خان کښي دومره توان راوي
چي په خندا کړي قيامتونه د ژوند
پنځلي دي تا سره سيالي نه کوي

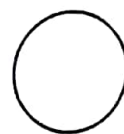

توبي ويستي يو نوکر وېل ي
کور کښي چي صېب نه وي بي بي ظالمه
ډېر ناروا کارونه اخلي له ما

هر څوک چې څه اوکړي، رېبې هغه
لار کښې کښې مه خپله لار اخله
ستا پخپل کور کښې هم تور سرې شته د

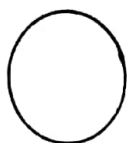

تاوده، ساړه که دي د ژوند اویدل
پېغلې مستې به درنه ټولې اوځي
بيا به په تا باندې غوټه رانښي

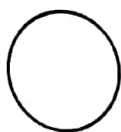

سترگې له دغې ویرې نه پرانيزم
زما د زړه په رنگې ټق اونه چوي
ته چې شېرینې پوکڼې پرسوي

زغم به کوي دېر که حالات شي خراب
لاس چې د ورور مری ته وانه چوي
د کور انګن کښې څوک دېوال نه وي

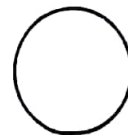
سمه شه ښځې په خپل حد کښې اوسه
زکه د ټول کلي نه نفرت ورکوم
ته راته کور کښې دېوالونه وي

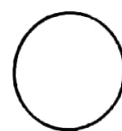
واورې زما که ئې مني او که نه
که بز موهم سست کړو په ښځو پېر
بيا به ترې گډې او بېزې جوړې وي

۱۳۴

زړونو کښې اور د مينې بل کړۍ گڼې
بې حسې دومره په ماحول خوره ده
سم پکښې خدا بگو واوره کښې سړې

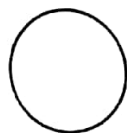
راټه ستا ياد داسې سړور راكوي
لكه د ژمي په واورينه شپه كښې
خوك په كمره كښې انگيټې بله كړي

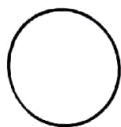
پېغلې د ښار پارک کښې راټولې وې نن
وېلې ې راغله يوويشتمه صده
خې چې د کور درشلې اوغورخوؤ

۱۳۵

شپږينې زړه د ترم شوه نډه
نماشې اوښکې عبث تويوي
کښې او يو کښې وراسته کښې کله

شنه چې مې شونډه شي د قام د وړو
لكه د چرگو د بچو بغري شي
اونځلي خپلو كښې ډېران بيلوي

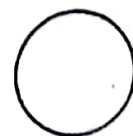

لږ انتظار د محرومې ې اوکړه
ترخو چې چرکه کوړکه شوې نه وي
نو په هاگو باندې بهي نه کښې

د قام تور سرې دې سر تورې نه شي
تازه تازه غومپق غومپق پېښې اوس
ګرځي خبرات پسې 'د اکې غورځوي

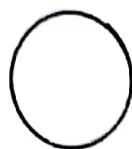

فتنه فساد به ترې جوړېږي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د ګوډ چارې مزدوري هم اونيسي

مات شي بچي د مصور قلمه
زما د خيال د شهزادګۍ رنگونه
خدائے شته چې ټول دې په اوبو وړي دي

لاړه شلمه مدي هم تېره شوه
خو لا زمونږ وطن کښې هاغه رنگي
خلق د غار نه راوتلي نه دي

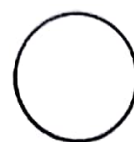
وېل ي راغله يوويشتمه صدي
دې کښې کوڅه کښې يو ملنګ چغه کړې
سحر را اوسه خټه 'شپه تېره شوه

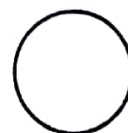
تا به وېل چې مړه ژوندۍ ستايمه
خو داسې کوي مجبوري دې وې نن
فرېم نه چې تا زما تصوير لري کړو

۱۳۸

خه اوشو خبر دے که می پشرفی نه
مانه دی هاغه ورخی هیری نه دی
چی په خنکل به می اوده پرتاه وی

هیره کم عقله می زما بیونی
اوس دچا خولی خوشو کندی نه شای
زما په سر پا سره شر مه کوه

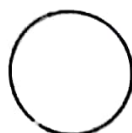
مونن په جامو کبی نه خایین وپدی
چی دا ده راغله یو ویشتمه صدی
کور که مو وران شو نو پروا د خه ده

۱۳۹

اومنه دا خاطر دی جوع لره
ماله په خه سترگو کبی چتی راگو
ستا په کنایه کبی خو اوس پنه نه

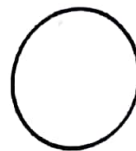
ورته می اووی خیت خه دے ستا
وېل می غواړم چی برینه نه شی شوک
پرتو غایبونه جوړوم لالیه

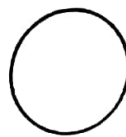
پنلوکی ناوی خپل خاوند ته وېل
هر خه چی کبی دایندی نه منم
زه خو خه ستا لاسوته ناسته نه یم

۱۴۰

زړه مې تهق اوچوي چې مېچن کس خوي
شېر يني خبر به شي دمه پکښې خوره
رب به زمونږه دا نېستې غوڅې کړي

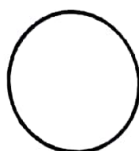
جذبه جذبه دي د ساحل خوبونه
غورځنگ غورځنگ بڼې د شپې ځواني ده
سپوږمې په دې کښې هم سترونه کوي

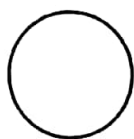
د شپې ټوفان چې شي راخوړه زمکه
زه د بې خونده اورکو له غمده
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

۱۴۱

سکه او درېښي د نکته قافلې
بله د کمل وېمه وېمه خوږېښ
خوبونه وينم تعبين وناه وېشم

ټوله د زر او زور خپره ده اوس
ستاسو مخونه په چانه شوکوم
څوک د جرگو هلو پروا نه کوي

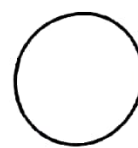
د نوي نسل څومره لوی زړونه دي
د پلار نیکه هلو وناه هم ورکوي
په اديرو باندې پلازې او دروي

۱۴۲

زوم خپلې خواخې ته څرگنده کړله
بيا به زما نه هم گيلې نه کوي
لور دې مدام ماسره ژبه کوي

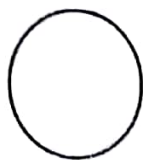
لڼه سر تېره ده بدخويه نه ده
که دغه يو عېب ترې نه هم اووتو
نوره قسم دے ډېره ښه جينې ده

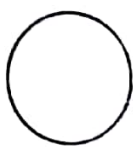
ته هم په پوزه باندې نه پرېږدي چې
زه هم د هائي بللې پرېش مريض يم
زمونږ د دواړو گذاره گرانده ده

۱۴۳

د نمر پيتاوي ته لا ناست نه يم
چې څوک تمبه زمونږ د کور اووهي
اوواني، خان وېل چې ښکاره به خو

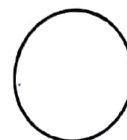
خدائے شته که غم وي که بنادي د کلي
واغوندي پېغلي د رښمينو لباس
په ما د اوسپنو نينې اوچچي

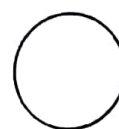
په بي اسرو پورې خندا مه کوه
بس کړه د خدائے نه لڼه ويره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونته وهي

۱۴۴

زړه به اخر څنگه زما شي په خاڼه
سر کله او خورم کله نيم پاتي شم
سپوږم په يو مقام ولاړه نه وي

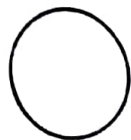
خه ناروا د فاصلو دهوکه ده
چې يو ساعت يوازې کېږمه نو
زه په خپل ځان هم بدگمانه شم

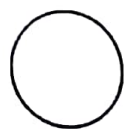
نيکاري چې خاورې مې په سر اړوي
زه ورته نيم نيم پاتي کېږمه نه
او لا مېوه مې هم نيولې نه ده

۱۴۵

دې کېنې څوک لاره د منزل اوسوي
گوره څنگ کېنې بيا په نيمه شپه کېنې
د اورکو قافله لوتې کړله چا

مونږ ځکه سر باندې خپې گرځوو
چې د صحرا شپه يې باوره شپه وي
پېرې د بجای شي د باران شپه شي

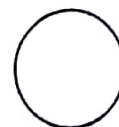
باران شپې شپې وربږي مگر
اورونه بل دي د نخت په اونو
بيا چرته تندر په څنگ پرېوتنه

۱۳۶

داسې كه شاخكي شاخكي كېږي كېږي
دا تنديغرت زړه مې اور اوند كړي
شابه شېبې شېبې راوورېږه

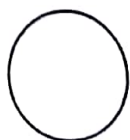
د خدای کارونو کېږي څوک څه اووایي
ماچې ئې طبعي د خوږ و کولې
د کرېلې نه هم ترخه اوخته

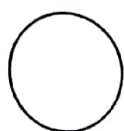
پسه په هر ښکلي مین شېریني
واړه رنگونه چې راټول شي په حاک
ترېښه د نمر پینه دنجا جوړه شي

۱۳۷

بیا چرتاه پېغلي ستومانۍ اوباسي
مکني نو داسې چرتاه شوې نه وو
د کور غنچې اود چينار اونو کښې

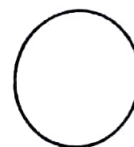

وايي جولي بدې تر څو خالي وي
کله ونه نه کښې اټکني کښې زما
ما چرتاه شاړ کوهي ته او غورځوه

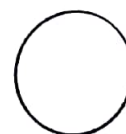

زما ژباړې د زړه تاو کموي
د پشکال خوږ چې سپوا شي کله
پېغلي څاري د بارانونو لارې

اوسپاري خلق سرو ليو ته د ژوند
راشي بيا يو ساعت له نه اودرېني
نبکلي، زمونږه د وطن سپرلي دي

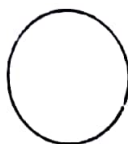

له جنگه ورستو ئې پخلا کم پدي
سر مې ماتېږي پونه نه شمه
يوه سپرېن کولي خوراکه کنه

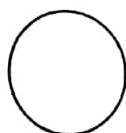

پېغلوکې هر قدم په خيال اخله
ستاچې له سره لويته پرېوته
راله بجایه سخته چټکه راکړله

بښه سمه دمه وي کارونه کي
خو د شهلا زړه کېږي خه غلا ده ضرور
ساک ترې سيلی يوسي چې ما اوويني

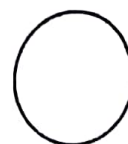
د زړه درزا راله په خاڼ اودروي
ټک ټک چې اورم دگريال، شپېږني
وايم که ما باندې څوک جزې کوي

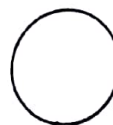
کښې اوازونه مې سنگسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مړۍ غلې شو
پېغلي چې خپو کښې کوښښ وکان او ترې

۱۵۰

هسي بي خايه اوس فرياد مه كوه
ستا د سينو غوتي هوارې خه شي
پي چي ماشوم له د فيدر ورکوي

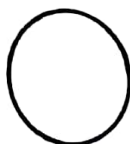
راله حلوا د ناشتي پخه کړي
بيا راشي غوږ کښي راته پټ اووايي
د سرو ننگي راله جوړه اوکله نه

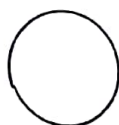
سم له ماښامه چرانغونه وژني
په تا کښي خه ناخه تياره خوشته د
خدا ښته له ما سره دي بيا ويره کړه

۱۵۱

خني کارونه د چاوس کښي نه وي
هر خه کېد شي لېونی خو کله
هلوته کېږي د انځر اونو کښي

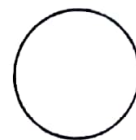
تابيا کومه د يو نوي سفر
اوس به په دي باندې خه زړه خوږ چي
د خوب تعبير مي اپوټه اوخته

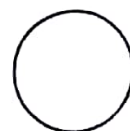
اوښکي مي سترگونه رواښي نه دي
دا خو د کلي د گودر په غاړه
قطار قطار پښلي تېلونه کوي

۱۵۲

رب ي ژوندي لره خو سويچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوړي
کلي اباد شو مقبرې وړاني شوي

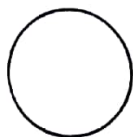
د زړه زخمونه چاته بنایمه نه
پکښې ې شمېر حادثې دي د ژوند
زه د سپرلو رنگونه ستایمه نه

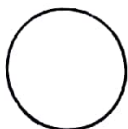
راوړي له ځان سره بهار اوړونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اوړونه

۱۵۳

مړم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
نیکلي د هر چا سره لار اخلي

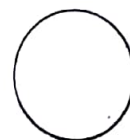
د زړه زورونه لېونتوب اوڅوړل
اوس به زړې خبرې څه یادوم
ټول تعبیرونه رانه خوب اوڅوړل

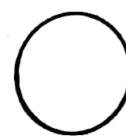
چې زمانه ټوله په خوب اوده شي
ترینه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي شاو ارهې کښې څوک دېره دي

۱۵۴

زما تصوير ته ٻي ٿرڻ و ٻيل ٻي
پي ڏ مرغي ٻي دره هم راوي وو
ا ڏ انگر ڪله ٻي چرته به ٻي

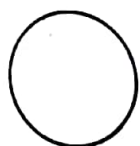
خه زورور دي مشران ڏ ڪلي
ٻي ڏ لمن داغ ته ٻي ڪوتي نيسي
او نيله لار راته بنودل نه شي

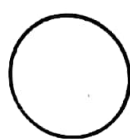
مر نه شم خاڻ ڏ راکه ڏ زپه ٻي ڪور ڪيني
تاوده ساڙه ڪه ڏ ژوند ما اووهي
زما به ڊبل نمونيا شي ڪلي

۱۵۵

شپينه ڪوئي ٻي تندي راوي
واڻي رنبتيا رنبتيا خبره ڪوه
ستا ڏ جامو استري ٻي خه ماته شوه

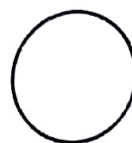
ٻي شماره داسي رنخوران شته دے ٻي
تمين ڏ جنس او ڏ جمال نه ڪوي
اوواڻي ٿول خوند ونه يو رنگي دي

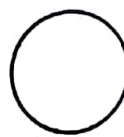
ستا ڏ بنايت ڏ فرپونونه زار
خو لن ٻي پڻ ڏه ٻي خان اوپڻم
ما ڏ بيودي ٻي ٿال ڪيني مه ڪاڻگو

۱۵۶

خپلو همخولو ته شپږينه والي
سرتنه يې خبر شه خوباورې شي
رغېږي نه د پشكال لېوني

پوزه دي پرې نه کړې د قام لېونې
درنه په لاره مېرېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

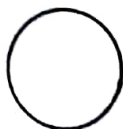
پېغلو وېل مونږ ته گناه نشته دے
چې دخپل کور ورونه بند شي په چا
نو خامخا چا سره لار اخلي

۱۵۷

يې د نازونو لوبکي شپږيني
خان چاله ورنه کړې په لاس ورنه
کښي رڼگونه به دي ټول والوني

وايي کيږي دي په سر سترگو منم
مانه بېلا وېرې غلطي شوي دي
خو لاس چې مات شي خپل غاړې لږ شي

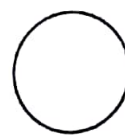
مياندي په داسې پېښو پورې شه
پاسي پرې تور سري او تختوي
بيا يې دخوښو څوک تپوس نه کوي

۱۵۸

ددې خبرې خه جواز خو به وي
خداي شته چې چا د چانه غلا کړېږي
د باز د جالې نه تپوس الوچي

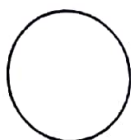
خداي شته خبره به صفا کومه
دا خو بېخي بي انصافي ده کنه
اوس چې د ورور تېلوکني خوښې سوري

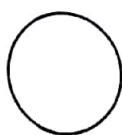
کورکني ساتل مرغ زرين بڼه نه وي
هېچ بيا له خپله خانه نه شي خبر
بېخي راپاسي خاوندان قتلوي

۱۵۹

تېښته له خپله خانه خله کوي
پرېښده د سر سپوري دي مه ورکوه
خداي شته د کور اوږي څوک نه پرکوي

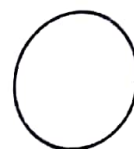

زکه به ولي په ما تگه نه وي
چې ستا چينار چينار خواني شېرېږي
تل د اسمان سره خبرې کوي

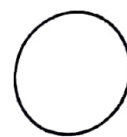

داسې بي واره مې ساکاني نه وي
خو چې کلونه نارنجان اوښي
بيا مې سېزي ستاد بدن خوشبوئي

زۀ دې له مخه تېرېدلې نه شم
هرڅۀ ته ستا له پاره غاړه بډمه
بس کنه لار راباندې مه جوړوه

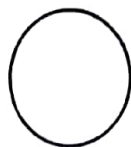

په مړو حساب دي تما شگر د حسن
ستا د نظر تاوې چې اووهي نو
د کيکدانو اوښي چېرې اوښي

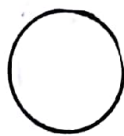

ستا نرمېدو راکښې سغتي راوسته
چې را روانې دې شوې اوښکې په مخ
کافي اوبو شو او اوبو کاسه شوې

په څۀ ناترسې اوړېدلې يمه
وايي که بل چاته دې اوکاته نو
ستا کپړې کښې به اوبه اوځمه

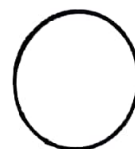
خوښه دي خپله ده خوياد اولره
چې جواگرو سره مينه کوي
نو خپل عزت به هم په داو لگوي

مينه کوو خو مينه پېژنو نه
ته د هوا په اس سوره الوځي
او ځان له برمه غورځولې دے ما

۱۶۲

بره د ستورو او سپوږمۍ وطن کښې
مینه د مارخپه ده شپږینې زما
لڼه په خیال گرځه سرتوره نه شي

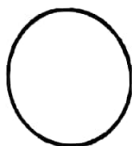
اووايي گرانه! پښتنه پغلده يم
يو د ناموس سودا مې ماکوه نو
هرڅه به ستاله سره زارکمه زه

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زه
خبره واپوي شپېلې کښې واځي
مور مې ناروغه ده بابا خبروم

۱۶۳

اووايي ژوند دې شوکيدو اوخوړو
په نیمه شپه چې اوبه خورله مې نو
خدا لگو زما له زړه نه اور پورته شي

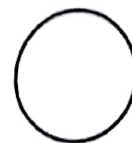
سترگې به خاورې د پښلوکو ورشي
د شپې په هر پارکښې چرکان پاسي او
ځانگو نه پړي وهي بانگونه واځي

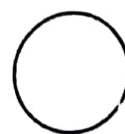
بنکې مې لاسونه کړي ژباکښې واځي
ته چې زما گناه په سر اخلي
دغه نيکي به دې مدام يادوم

۱۶۴

رَب دِي پِه دِي خَبَرَه مَا مُنْدُ نِيَسِي
پِيغاي دُ بِنار داسِي پِيكِه پِيكِه دِي
لَكِه چِي خُوند تَن بِنَه اويو اوږه وي

مَنم خَبَرِي زما عادت نَه دے خو
چِي پِنَتِي پَكِنِي لَغَرِي گَرِي
اور دِي دُ صَدَر پِه بازار پورِي شي

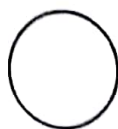
نور به عذاب خَه ناز لِينِي پِه مَوِين
پَكِنِي تَوَر سَرِي چِي سَر تَوَرِي نَه شي
بِيَاي پِه بِنار كِنِي خُوك عَزَت نَه كُوي

۱۶۵

شَسَن ياي اوشَه خَواري بَد دُ مِيَاي
بَارَان كِه لَدِي چِرَتَه اَوَرِينِي
نَو هَوَا كافي مَو دُ جِم يَغِي شي

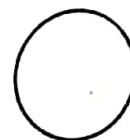

پِنَتِي بِنَجِي خِيَل خَاوند تَه اَوِيَل
گَدانَه اَكِه مالَه دِي پَتَلون رَاوَرُو نو
پِه دوه مِيلَه تَوِيَك بَد خَان اَوِيَل

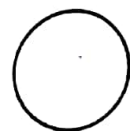

دَرَنَه وَاَدَه بِنَجِي شَه اَوِيَل تَه
جَوَرِي خَاوند دِي زَوَرَد اَوِيَل
تا خَو دُ بَوِي نَه بِلَاغُون بَتَلَه

بيوه سپڻعلي تجربه ۾ اوشوه
اوس په ڪم اصلو اعتبار نه ڪوم
خاوره د لوت ڇهرانه اخلمه زه

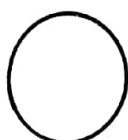

ستا د اوبدو زلفو بلا واخلمه
د ژوند طوفان ڪنڀي په چاملامه تڙه
مار هم پردي لاس باندې نه وڙني څوڪ

د م.ت له عظمتونو نه زار
چې د زامنو ۾ وډونه جوړ شي
مياندي په سپين سرگډا ڪافي ڪوي

وايي له لور او خور ٽپوس ڪوي څوڪ
ڪوي چې هرڅه ڪوي ستاسو خونبه
زه د پردي ڇهران ختمه يمه

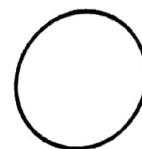

ماتېري ڪانې تل په ڪافي باندې
زه جاري ڪي چاته وهله نه شم
ورکړي مانه دي ڇهران له لتي

زور ۾ په ځائ د څو غورځنگ نه ڪوم
گني په ما باندې د ښار مېرمنو
نن د گډانو غوټې هم اوخوري

خدا ٺٽه هيمچا ته ملا مته ته ٻيم
لوڊو او تنڊو ڪه وڙلم نوهم
چرته مڻي لاس چاته نيول نه ڏس

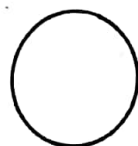

اوس به ڏهان ڪه صفائي ڪومه
ڪهه بلا خراب سر ٻي شوم نه
شهريني تا سره مڻي نه ڪري وو

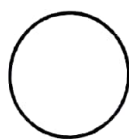

خدا ٻڌو ٻه خوند ٻي ڏرونڊ ڀانڊ شو
ا ڏ ڏوان ڏ تقاضو سپريه
زمونڊه ڪي ته به راشي ڪه نه

شهريني ڏهه ٺاڙ ڪاره مڻي خو
ته چي نه ڏهان سره يوازي شي نو
ڏا ڏوان ڏرگ درته ياد ٻي ڪه نه

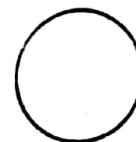

ڏ زور اور اوبه ٻه لوڊه خبري
آ چي بدخويه ياد ٻه ڪي ڪي
ڏ ڏيو ٽلي مڻي هم هغه نيڪلوي

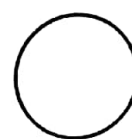

رب ڏي ڏوندي لره خودوب ڏي ڪپه
ڏهه به چڪر ڪي ڏاڏا راتلهه
راته چي ملا مته ٻه اوبو ڪي وي ته

ورسره سېل له د سيند ونو نه خُم
هسې ترې هم زړه صبر و نه شم
او د مهي غوښه بلا گرمه وي

سرتوره مه شي خود ناز مېر مې
داسې طوفان راپورته شوه دې چې
په سينه ورځ خلقونه لار ورکوي

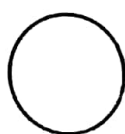

چرت له دغې غمه مې نه شمه
خان باندي ژوند خاورې اړې کړې عبث
په جينکوهر وځواني رانه شي

چې خه کړې هغه به رېبې مدام
پکېنې نيلا م چرتا ناموسي دې نه شي
پردو پتو کېنې کروندې مه کوه

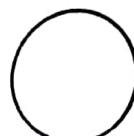

يو شاخک وينه را کېنې پاقي نه شوه
توري شپېلې چې کله ما اوليدې
زما د خپو لاسو نه دم اووتله

او خاندي غوږ کېنې راته اووايي پې
تاته به خان قلقلان بکاري خو
خلق په تا پې ملنډې کوي

اووایی تپولی د قمت لوبې دي
خلق لکيا دي سندره کان لوشي او
زمونږه لنگې مېنې پي نه کوي

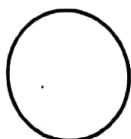

وایی ترخو پورې به زغم تپم
زه درته کور کېنې لغړې کومه
خې په کوڅو کېنې لوړغې کوي ته

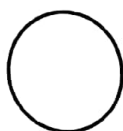

کم عقلي هسې پرېشانده ئې ته
د محبت غسونه بوجه خونه وي
سترگې بنو باندې درنېنې کله

منځې کېنې محرومي مو دي خو
کله زمونږه هېرو شيما نه ده
چې د سپرلو پکېنې وږې شندې شي

مينه اوباسي له زړگو نه ويري
اوس که اوبان ساتي شېرېنې زما
نو دروازي دي د کور تپې نه شي

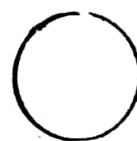

اخريه مرشم که دا حال وي زما
هېکې مې يو ساعت له نه اودرېنې
آ پونې مې هېشه يادوي

تت چي دي نه شي د بنيست رنگونه
هان زه د مرگ پختوته نيمه خو
لکه د سوي لاس به تا ساهه

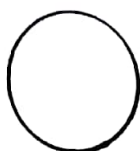

اوايي ټول د اکسين کي دے
هيټکو ته هسي خوشالدي ځله
څوک لېوني نه دي چي تا يادوي

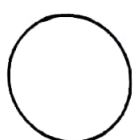

دومره بلا خولي راته وازي شي چي
په ډېره تېره کښي هم هېڅ نه شمه
د کوهي خټه په کوهي اولکي

وار چي خطا نه کړي سينه لويه کړه
څومره خعلي ورته اوغورځېږي
خو پليستينې نه رواني اوبه

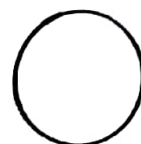

د ژوند له هر ازمنت نه ټېټه کوي
راته معلومه د رقيب توره ده
ما د جبو له ماره مه ويرو

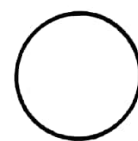

ستا په فرېب کښي څنگه راشه زه
زما د ژوند غرموکښي سرپين شواو
ته لا د نوي پشکال مگيدو ئي

دومره سپواشوه په وطن کښې لوبه
اوس څوک روڼۍ ته انتظار نه کوي
بس په اوسو اوږو ښخوندونه وهي

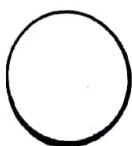

خپله گناه چې ئې منلې ده نو
پرېن ده نور ورته هېڅ غږ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوې

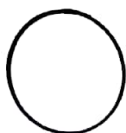

مهربانۍ دې شک کښې اچوي ما
بيا دې خه کنده کنتلې ده جوړ
راته چې خاندې او شپېلۍ غږ وي

زما د زړه درزا بې حايه نه ده
ستا په وفا باندې شکمن نه يم
خو مطلبې په خټه اور لگوي

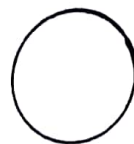

رب دې دروغ کړې خو وېرېنمه زه
زما احساس داسې شکن غونډې شو
جوړ په دې کلي کښې چينې اوچې شوي

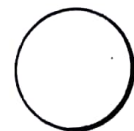

وېل ئې رب دې پکښې خبر واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هاکی چې څوک اومه اوکوږي

واي له هر چا په ما گران دے ولي
زما چي نه مني نو خه اوکړمه
رب دې يې مړ کړي چي ترې خلاصه شه

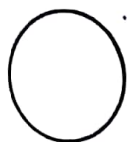

چي مې په زړه باندې تياره راخي نو
سر کړي سرتور لوپته او غورخوي
واي را اورسېنې پيره بابا

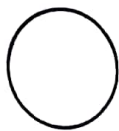

را باندې خوا د خلقو مه بخوه
مونږه چي خپل منځ کښي جگړه کوو
خدائے شته د وېرو پکښي غوا ننگ شي

کومه گناه ده چي يې خلق کوي
دا د وطن په خاوره خه شوي دي
چي د چينار اوښي له مونږه اوځي

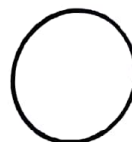

رب دې کانه کړي د شيطان غوږ ونه
نيه په مړه کېږه مې تېر ماسخوتن
په گل ورينو لېچو خوب کړه دے

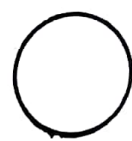

پرېن ده زما په کار کښي کار مه لره
ښځي ما خپل سبي ته پرېن ده گڼي
تا به په درېو کانو طلاقه کړمه

شهريني ما باندې احسان مه کوه
زما د زړه زخمو نه نه رغېږي
خو چې گزک نه شي پړسوب اونکړي

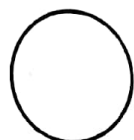

لاس ي تگ شوه د خاوند د خکه
وايي که ماله ي نکي جوړه کړه
خولي ته به چونک غاوري ورواچومه

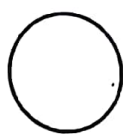

لکه غوټي ځان کښي راټوله اوسي
لا دې د ژوند زهر گوټلي نه دي
خکه دې زمکه باندې خپي نه کلي

خدای شته چنگونه خوښومه نه خو
ددې خبرې ضمانت خه دے چې
زما دښمن به په ما ډز نه کوي

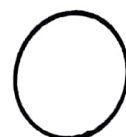
له دې نه لويه خوشحالي به خه وي
ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
اورې کښي واورې شي لمبي ژمي کښي

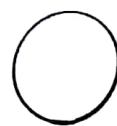
مياندې دې لارې د پچوڅاري خو
چې په لندن کښي څوک سبق اووايي
آ به کچه سپښن اودرېږي کله

۱۸۲

زۀ تقانې د محبت پېژنم
شېرينې څنگ کېنې مې وېرېنې څله
پاخه رنگونه په اوبو کېنې نه مې

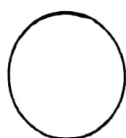
اووانې دومه نادیدکه نه یم
خو اوبې سترگې زمانه چې وینم
د سرو چارۍ په لړمانه منډمه

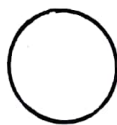
جوړې دستور نوې کوي وختونه
ماخو مېرۍ هم ازارکې نه دے
د کلي خلق مې په خه قتلوي

۱۸۳

زۀ دې له ښکار منې کومه نه خو
هې له تانه یو تپوس کومه
ستا په سرخو باندې زړه نه سوزي؟

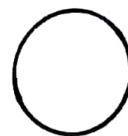

دېر په بې حایه وخت دې اورېلم
داسې لک کل شومه شېرینې زما
که چې بانگ نه څوک یا نګي او شېرې

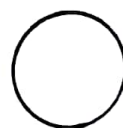

ته به له لوبې نه مړ شونۀ وے
ښکاري! ښکاره بې انصافي دې اوکړه
مارغانو جالو کېنې چي راوړي وو

خدا ئے شتہ ژبا د زړه د دېد نامه ده
چرتا مې حق د چا لوتلے نه وي
زما په بسترگو کښې د چا اوښکې دي

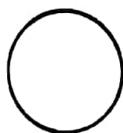

ساه ترې وېستلے شم په دوو گوټو کښې
خو سوچ چې اوکړم وړم سردې اوخوړې
خوک به پليت دنړۍ ته اوس کاني اولي

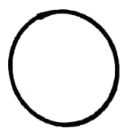

نور د قريب دامونه ما غوروي
زما نظر دهوکه کېدلے نه شي
زه خه دوو مېښو کتې خو نه يم

زما ددې وهم علاج به خه وي
خو چې کلونه په خندا اووينم
وايم که ناوي د وطن کونړه شوه

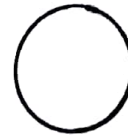

د خدا ئے قدرت د خه به وړمه نه
هغوي په ما کوي دېکې د قتل
خوک چې پچان حان نه شړلے نه شي

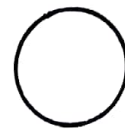

د بي حسي هېرو خه حد نشته دے
زه چې سرکند کړمه د زړه زخونه
کلونه مړاوي شي په شين بوتي کښې

خدا ئے شتہ پہ زہرہ کنبی می ہنچ غلا نشخو
دچم فضا دومرہ خرابیہ دہ چي
خان راتہ ہسی گنہگار بنکارہ شی

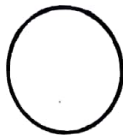

تپوس کوم دی کنبی گناہ چاتہ دہ
ما مشران د کلي ورنی پہ دی
چی زہ د ہر چا سرہ مینہ کوم

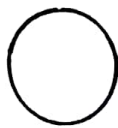

نور زہ انصاف دچانہ نہ غواہ
کہ وس می اور سپد شہرینی زما
واہہ کنبی خولی بہ پہ سوک سموم

شوگ د تخلیق لہ دردہ شہ دی خب
گوتی چي نیسم حادثہ د ژوند
د خونہ رنخور تری فحاشی جوہہ کری

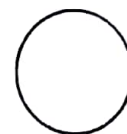

اووایہ باقی پہ تاوان کنبی دی شوک
ستاسو چرکان ہم پہ خولہ نہ نہ لگی
او مونہ لہ ساگو سرہ گوتی اوخورو

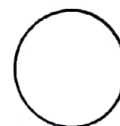

زہر خوارہ دی پہ فضا کنبی د چم
ما د مارغانو ژبی ہم زدہ کری خو
د بیدامنی علاج می ہیچ اوتہ شو

بلا د ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنگسارې نه شي
پرېږده د کابو تجارت ماته کوه

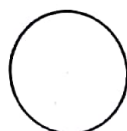

وېرې ېې خونده جينکې دي د ښار
کله چې وخت د امتحان راشي نو
ځان پسې بند کړي د پاته روم وروته

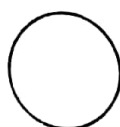

اندېښنې هم وي د الوت لارو کښې
ولې د ژوند د حادثو له ويرې
د باز وزرې خو څوک نه پرېکوي

منم چې ژوند سره دې مينه ده خو
بيا به دې هرڅه نه باور پورته شي
که دې د ښار په هسپتال کېنې شپه شوه

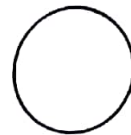

منه ستاسو مرتبه لويه ده
خو گوري پام چې غلطي اونه کړي
مونږه څه هم اوبو راوړلي نه يو

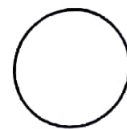

رڼا خو نه وړني فکرونه دچا
خدا پکوپه ذهن ې تياره راوړي
دا بېخ وتلي د بجلي بلونه

يو بسوئي په ډک بازار کښې وېدل
څوک چې وسله باندې مضبوط نه وي نو
هاغه يې خوندۀ وسيلې لټوي

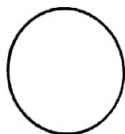

زړۀ يې يو درز اوکړې پرېشانه شمه
خاورې به ياد کړې دکلونو په سر
دا هواکافي چې وېدې خوروي

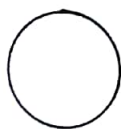

منم فضا يې معطره ڪړه خو
خدائۀ شته دا حق ورله وركړ دۀ چا
هوا په خۀ وېشي وېدې دکلو

معبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر دهوکه ده
اوبۀ په ډانگ چا بيلې کړې نه دي

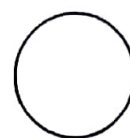
شېرینه وايي که سيلۀ راغله نو
خدائۀ شته چې پر مخي را اوغورخېږي
زمونږ دکورتيه وېنو اوخوړه

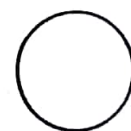
په يو نظر چې به يې زۀ دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانۍ يې د وجود اونه شي

۱۹۲

پر بندہ داستا دوس خبرہ نہ دہ
هغوي دسرپه سپوري اور لگوي
خوک چي خشاک له دکور اوني وهي

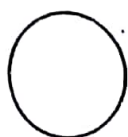
دبد نمیبو په دي وران کلي کښې
مارغان چي جايي جوړوي شپريځي
د طوفانونو علدي بنکاره شي

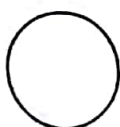
هېڅ پلښي نه وو د ژوندون خوندي
چي د اسمان خوکی ته اورسېدم
داله ارمان راغي د خپلي زمکې

۱۹۳

بي له خه وچي راله راشي ژړا
جوړې زما د لاشعور په شپه کښې
سرتوري پېغلي ماتمونه کوي

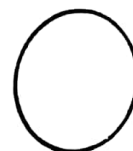
دېرې شلېدلې د رقيب سترگې دي
چي آينه ورته په لاس کړمه نو
د سپي خرمن په خان راواچوي زر

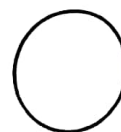
وينه مو جام نه شي واورينه شپه ده
منم شپريځي دېره گرانه ده خو
کټوي پخه کړه د زېتون تېلو کښې

۱۹۴

بي وسه شوى يم بي ننگه نه يم
په بد حالۍ باندې مې مه تېروځ
غونډه كه اوسوزي پټې نه بنډوي

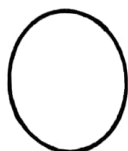
داسې ناراسته كړو د ژوند عېشونو
اوس چې بجلي لاره شي سخت اوړي كښې
خان ته بېوزي هم وهلې نه شو

دچا ناموس پكښې جوړ لوټ كړلو چا
چې قافلې پكښې د رنگ مېشته وې
هله دكانو بارانونه كښې

۱۹۵

زه تقاضې د مينې بنډ پېژنم
ولي زما هم خه غوښتې شته دے
خه خه د لوبو گودا كې خونه يم

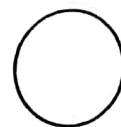

منم چې هېڅ ترېنه سازېږي نه خو
دچا دېر سپوري هم نه وركوي
له تعبېرونو نه خوبونه بنډوي

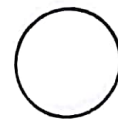

دا تقدس مې له گناه ویروي
راټه چې جخته شي گلرنگې له تا
د گوتې بده بخته جوړه شي

پکني هېڅ لارې د منزل نشته ده
ترې گهر چاپېر دي د صحرا ريښه
افسان په وړانې جزيرې کښې اوسي

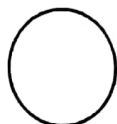

چې ئې زما گرمه گوري اوليده
نو وار خطا پېغلې له خپلې ويرې
د ازغکي اوبه په ما اوڅکلي

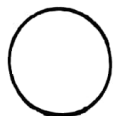

غله که ناست يم خو څو ټکې پر مه زه
ما خاموشي کاږه کولې نه شي
غرونه لاوا شيندي چې غږ اونکړي

زه قدغونډه په چا نه بدمه خو
ينه ته به بښه بد ته به بد وايمه
چېره 'حيات کښې خلق فرق کوي

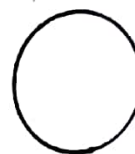

پرېن ده د نېغې بد دي مه وايه اوس
که دي د لاس لاندې ساتلې شوه نو
داسې په سر باندې به نه ختله

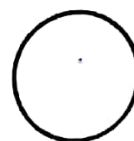

ورته چې واييم بښاښته جينې ده
شېرينه وايي دي کښې شک نشته ده
خو لږه پوزه ئې کږه غوندې ده

شپې چې اوس شاري د سپوږمې پلوشې
ماپه ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د بنايت د موسيقي موجونه

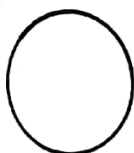

ټکور ټکور به ي زخونه نه وي
چې ي په ټول وجود د ناز مېرمنه
لکه د ژمي د غرې خوره شي

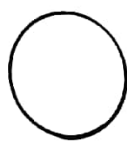

اومنه بد هسې د شپې مه وايه
نمر لا وړمبې خړيکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وېر موقافې

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پانې پانې شي په لار کښې خوره
غوټې چې کله شوه پکښې پاتې خه شي

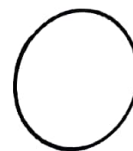

رب به ي روغ کړې که ناروغه يم
د ډاکټرانو دوايي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

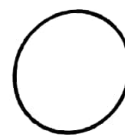

اوس دې ستم ته د ژوند څه اووایم
چې زه د خپلې تندي حال وایم
نو په سيند ونوکښې اوبه اوچې شي

په زړه چاودون پورې مې ځاندي څله
چې لوبه تنده شوه سپوا کلي کښې
د ښار په بېنک باندې ډاکه پرېوتله

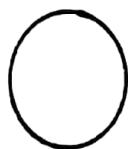

زه به دې زهرو باندې نه وړم
مخ به له مانه اړولې و تا
نو ما به ساه هم اخستې نه وه

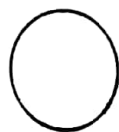

وايي شكونه په تا نه كوم خو
داسې بې وخته چې له كوره اوځي
زه دې د زړه له زوره خلاصه كېمه

شپږينه وايي له نظره به شي
هله قدم ږده له درشله بهر
چې بېلاني درته لوكي كېمه زه

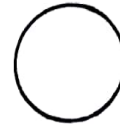
ما به له دې بلا نه څوك خلاصوي
ته چې په نيمه شپه كسې پرانيږي
پېريان راپاسي په ما كټ واړوي

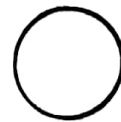
چې هلو ځلو يې هېڅ خوند اونكړي
كونډې وېدل هرڅه په شپږ اوگله
خو رب دې اوس زما خاوند اوښخني

۲۰۲

شهرينې ستاگياي په سر سترگو خو
که دې زما د ابده ورځ اوښده
درنه به اوښتي د شپې خوبونه

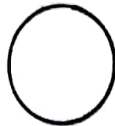
خاغا زهه به خرابېږي زما
لاخو مې سترگې هم ورغلي نه وي
تا د کچه خوبه راپاسولم

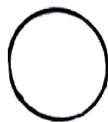
بهر چې نه کړې له درشل نه قدم
چې د دودې د پلار له کوره اوځي
پوه شه د ښې جنازه پورته شوه

۲۰۳

د ژوند رفتار لا اوږد شې څوک
داسې په وړاندې زمانه لاره شې
چې آينه دانه وانه لاره شې

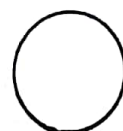
له خپل عادتو اوږدې نه شې خو
اووړي داخل راته غږ مه کوه
بيا به قسم دې داسې کار نه کوم

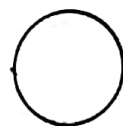
پخه توبه که دې ويستلې ده هم
په پټو سترگو پرې باور مه کوه
پرې که اوسوږي خو ول وي پکښې

۲۰۴

چا درته اوښودلې دا خبرې
چې د پهبانۍ تختې ته ما خپلې
اووايه ستا خوله کېنې د چا ژبه ده

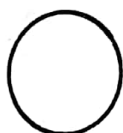
خدایه شته چې کانه جوړپه کور شو زما
مېرمنه داسې لکه کله شوه چې
لگیا ده توت ته بیکپانده وایي

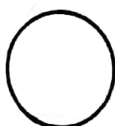
ستا سر ته زه خو یادېدې کلي کېنې
نن دې د چا سترگې لیدلې دي چې
د پوکنې نه دې هوا وځي ده

۲۰۵

اوس راته ځاندي چې مې سر غوڅوي
ياد کړه چې ځان به مې له ټوټې وژه
نو تا به کړيکه کړې چې غرقه شومه

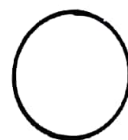

مردار خواره وي د ذلت سره مخ
رب نه د باز غوندي فطرت او غواره
پېښه ده د بل په نېرۍ شخوند مې وه

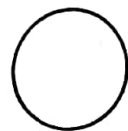

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندي چرې
حقه خبره ما کوله نه شوه

خدا ٿڌو ڇي ساهه لاله تياره ڏوبوي
شبع له دي غم وڙهي ده ما
د پنگانو خون راپوري نه شي

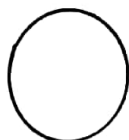

د خيل ماشوم خيال به ٿي نه سائو
ڇي رب تر ٻي واخست نو اوس هغه بنه
هان سره غيڙ ڪئي ڪو ٻي ڪرڻو

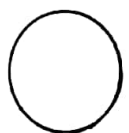

بي شڪه هان بنائي شريفه وينه
دا درته نه وائيم ڇي بددي اوو
خو د يو لاس ڪوئي هم فرق لري

وار مي خطا وي ڇي قيامت رانه شي
خو ڇي چا پهره اڌانونه واورم
زهره مي قرار شي په سجده پرڻو

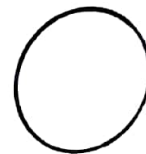

زه عجا هديم د اسلام اومت
ڊپر ڪنهنڪاريم خو ڪه وخت رائجي نو
زما د توري زور به هم اوويني

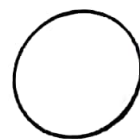

سائينس د ڪنهنو تضادونو ڪنهي ورڪ
ڪه مرحله د اختلاف رائجي نو
په پتو ستر ڪوبه قرآن پسي هم

کافي رے دومره اطمینان مائره
چي مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مری ته لاس اچوم

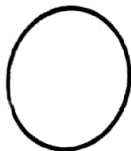

ما کښي هم کښي خرابي دي منم
هېڅ د خپل ځان زه صفائي نه کوم
خوږب دي نه کوته اوس پام کړي زما

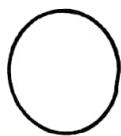

توبې اوباسمه توبې ماتوم
بلا کمزورۍ يم بي وسه یمه
رب ته زاري کوم چي ما اوبغيني

يم بت شکن بت پرستي نه کوم
له انسانانو په څه طبعي اوکړم
زه لا اله الا الله وایم

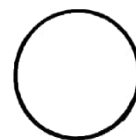

نن راته جېل کښي یوقېدي اووېل
هره خبره باندې سوچ وي پکار
توکلي لارې خولې ته نه راځي بیا

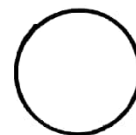

تا چي ډالۍ کړې راوړس د ميني
د هغې پلار په رنگي حال شو زما
چي ناوې نور ورته په کورناسته وي

بڼ خو د عقل نه هم کار اخله
اوس چې په گوره باندې مري دښمنان
خپله ي زهرو باندې اووژنه

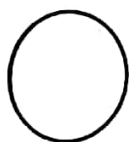

زه د انسان بي حرمتي نه کوم
خو چې وينا د پېغمبر رد کوي
نو کوڅه د ب سپي ترېنه بڼه کومه

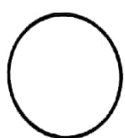

د سياسي رهڼا ژوند خاورې شه
د امرسي خوندې په خوله کېنې وي لا
يو زوراور ي بي نېټې کسه کړي

اش پرېوځي په ماحول د گناه
د ښار له خلقو جوړ غېرت اووتو
دوه از مري يوه پېچرې کېنې اوسي

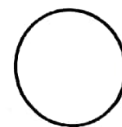

موشکافي دي ي په شپږ اوکلي
چې شريعت سره په لاره نه دي
بيضي زه داسې تصوف نه منم

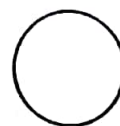

څنگه وي نوره د ايمان کمزوري
رانه چې اوس د جېمي مونږ شي قضا
زړه کېنې زړه هم ملاسته نه شم

بېخي صفا خبره اوکړمه خو
کڼي مطلبونه ترې ياران اخلي
چاته له وږي اوس سلام نه کوم

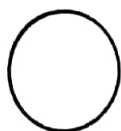

کڼي بنسټونه يې په سترگو کڼي وي
خو بې دسې يې راڅخه داسې کړي
لکه د ناوې مخ په اور اوسوزي

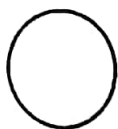

بې حايه ضد دې داسې رڼ مرېز کړم
لکه بيد بخته پښته پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بگړي ماتوي

هېڅ ترې نه طبع د انصاف مه کوه
چې عقیده يې جوړه شوې وي دا
جنگ کڼي روا شي ناروا کاروند

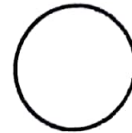

زه پخپل کور باندې تېر اوښه اوس
هم يوه لار ده هره ورځ پرې ښه
خو روزانه راته څه رې بدوي

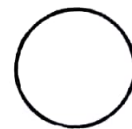

وېل يې داسې څه خبره نه وه
خو هېڅ بې هڅه چې رابړې شوې په ما
تا جوړه مې پسي شولې څکلي دي

مائه وايه، نه پته پته نسر په گوته
راسره داسې گوته تا اوکړه چې
په غړېدلو سترگو هڅه نه وينم

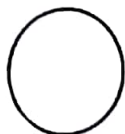

د تکلف محتاجه نه ده، مينه
وس چې دې نه رسي زما لېونۍ
تاوده ستونه راته ځله کوي

که ې په کور کېنې هېڅ درک نه لکي
خو چې مېلمه راکړه راشي نو بيا
ورله خپل ځان حلالوې شمه

بلا خوندونه به پکېنې وي منم
خودا د مينې سپکاوې گڼمه
تنده د کله په پرځه نه ماتوم

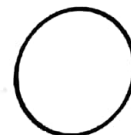

اوني په دغه غم کېنې ځان اوخوړه
زما پخې مېوې به دې موسم کېنې
د چا سپرو جولو ته ځان غورځوي

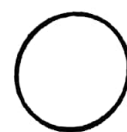

خپله لمنه په ځان مۀ اړوه
دا ته چې بل بربنډوې اوسنه
ستا به له سره هم پټکې پرېوځي

اووايه بناده ورځ به خه اوويني
چي دوه پسي دا پستانه اوکوي
توله شپه چي ککړوي حجره کني

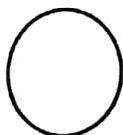

زار د بناريانو له نرمي نه شمه
بنځي ي دوسره په سر اوختلي
اوس ترې پټي له لوبښه هم نه موي

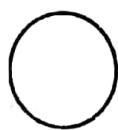

لکه شيشه ي زړه زړه ذره ذره شي
د شپي چي پاسي د رڼا قاتلان
په کانونو اولي د کوڅو بليونه

دا بي نيازي د محبت اووينه
وايي د لوبښي نه دې مړه شمه خو
رانه به بنار ته مزدوري له نه شي

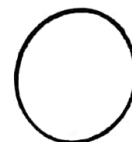
د نرخه مه اوځه د کلي اوځه
ستا مجبوري بي خايه نه دي منم
خو څوک په چم مالت کني غلانه کوي

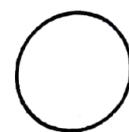
پي چي د تي ماشوم له نه ورکوي
ته ځان ته مور په خه خبره وايي
سپي هم چچو له خپل شوده ورکوي

۲۱۸

د سائنس دا معجزه هم اوویني
مياندوته داسي ستنې اوگوي
چې په بچو ورله زيږه راولي

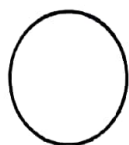
چې ئې په ټي وي اشتهار اوکتډ
وېل ئې دا په بڼو مېر ظلم دے
دوو نه سپوا بچي راوړلے نه شم

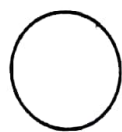
دخدائے کارونو کښې څوک څه اوواي
زما نظر چې په لټون و د چا
اوس مې په سترگو باندې بڼه نه کي

۲۱۹

هسي بي حايه خوشحال بې په څه
ما چې ترياقي د محبت څکله دے
د ماد په زهرو باندې نه مرمه زه

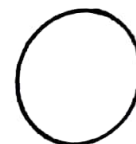
کور رانه ورک دے او د ژمي شپه ده
ستا د نظر تاوونه هم سارډ دي
دا بي حسي مې چرتکه کاڼه نه کړي

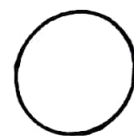
سترگي په دې کښې څه مړې شي دچا
چې سپر اوږه ځان له پيدا کړمه زه
نو د کارغانو سپل راټول شي په ما

۲۲۰

دُ چا په نه غوښتلو هېڅ اونه شو
دُ دوو په تېر کښې ئې نش اوزېږول
خانداني منصوبې غرقه کړله

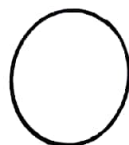
دُ احمقانو خه لکي خونه وي
وايي خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښې غوږ نه کوي

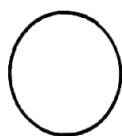
چرته دُ يو لاسه خټلې دے پېر
تا چې په خپو نکرينې پورې کړې
زه به دې هم تپوس له در نه شمه

۲۲۱

سر ترې قلم کړه ورته گوري خله
له دې نه لويه بې ننگي نشته دے
پلار چې را پاسي خپله لور خرڅوي

دُ پښتو شمله به نه تپتوي
خبره ستا زما تر منځه ده او
ته دُ بېگم نه مشوره اخلي

رښتيا وينا به په هر حال کښې کوم
سترگه زما دُ هېڅ نه هم نه رږي
په ما توتان خله ځنډې شپړينې

۶۲۲

وہیں مبارک درختہ و زونے وادو شدہ
خوشتا و سپین سرنگه قربان شم ابی
بسی له میاندو نہ ہی شوکوی

هر شے ہی ووغوتا بام چون نه کوو
راته په شا چا وچولے ہی جور
داسی ہی خولی پوری دی ہے اوترو

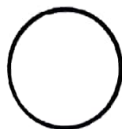
در سره دا خبره منہ منہ
که زبہ دی تور دے له دنیا زاهدہ
نو بیا د کور سفیدی خلاء کوی

۶۲۳

شوگ و فطرت لاری نیولے نہ شے
زغم ہی سدوا شے تاته بند پته ده
گردانی شهلا، آتش نشان شے غرونه

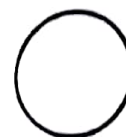

نن ہی می شونوی درته اوچیلای
وہیل ہی خیل علاج پہ وخت وی پکار
ستا پہ مازغو کبی جور چینی شوک دے

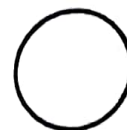

شوگ تر بنه سمه ورخ دیدے نہ شے
راغبه ہی او بنکو پہ رخسار خوارہ کرہ
بنکاری ہی بیا جاتہ اوبہ خروئی

دُش دا دِوے احسان به خُوک هېروي
لا جينکو دُ شو کالو نه وي
دُ پښتوب غورخک ي ملا ماته کړي

چاله هم نه ورکوي خاے په زړه کښي
په صفايي باندې ي مه تېروخه
هېرو خپل مخ د ايني نسته دے

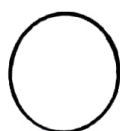

سرکه مي غواړي نو په خود کښي اوه
که سيادلي دي په خان راوستلي
سر به هرڅه تاه ورپه خولي کړه زه

زه حادثو را ژوند کړے يمه
رانه چي لاس د مينې را ښکلو تا
د سيند چپو راله پناه را کړه

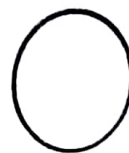

ته خپله لور خور قېمېنه گڼه
خو ماڅه داسې اورېدلي دي چي
خپله برجو له پردي باته ښه وي

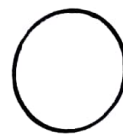

د ژوند په هر پړاو تنور ليه دے
د بارانونو انتظار مه کوه
چرته ورپي غرغډه اونکړي

راته ئې مە وىستە خېرى پرېدوۋە
يېتىم كە ۋېرھەم خدائى خوشمالە كېرە
خو ۋ ژېرا عادت تېرى اوسنە وتو

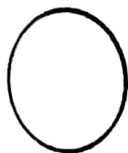

چاتە ۋ سېي سېي نظر نە كوي
ھسې ئې ھاىە پرې ھان مە سېكۋە
كانە ھنە دروند وي چې پروت وي پەخا

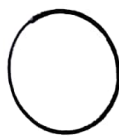

ۋ حقيقت زھەر گوتاي دي ما
زە خو ۋ خوب دنيا كېنى نە اوسمە
پېغلە پە شە غېرە كېنى زوۋى راكوي

ويني ئې اوڭكېي زما ۋ وجود
ما ۋاكتېرانو باندې مە گېرھوي
رب دي ۋ خوي لاړې دارو كېي زما

زە بدگمانە ستاپە مينە نە يم
خو څنگە زده كېم ۋ راگونو ژبە
مزدور غريب ۋ لوږې غوږ نە وينې

شېرىني دا يو اعتراف يە كوي
درد ۋ خندا پرده كېنى مە پېتوۋە
خلق ۋ مات دوبيي اواز پېشني

دُ شاعر چاپ کتابونه

۱. دُ رڼا سپوږي، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)
۲. هم ائينون کي قيدي، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۳ء)
۳. سترگو کښي خوب د چکو دريايي نه شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
- پروې ايوارډ يافته چاپ کريم بخش ايوارډ ۱۹۹۶ء
۴. راتنه غوږونو کښي بنگلي شرينگوي
د پښتو هايکو مجموعه (چاپ ۱۹۹۸ء)
۵. گرفت، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۹ء)
۶. کاني د کمل په لاس کښي خوندي نه کوي
د پښتو هايکو مجموعه (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

۱. وايه زما د خوب تعبير به خد وي
پښتو شعري مجموعه
۲. رضا همداني شخصيت اور شاعري، ايم. فل مقال
۳. بيبا کڼي اظهار، د اردو تقريرونو مجموعه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library